

Public Company „Republic of Srpska Motorways“ Ltd. Banja Luka

Vase Pelagica 10, 78 000 Banja Luka

Tel.: +387 51 233 670, +387 51 233 680, +387 51 233 690

Fax: +387 51 233 700

e-mail: info@autoputevirs.com

www.autoputevirs.com

ПЛАН УПРАВЉАЊА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И СОЦИЈАЛНИМ ПИТАЊИМА

**КОРИДОР VС У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ:
ЈОХОВАЦ - ВУКОСАВЉЕ (36 км)**

МАРТ 2022

Садржај

1	Увод.....	6
1.1	Контекст плана.....	6
1.2	Обим и сврха овог Плана	6
2	Опис пројекта	7
3	Резиме главних утицаја на животну средину и социјална питања.....	9
4	Преглед законодавног оквира у области заштитне животне средине и социјалних питања	23
5	План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима током изградње ("CESMP").....	32
5.1	Сврха и обим плана	32
5.2	Улоге и одговорности.....	32
5.3	Обука и свест радника	33
5.4	Механизам за жалбе радника ("WGM")	34
5.5	Под планови.....	34
5.6	Мониторинг, надзор и извештавање	35
5.7	Инциденти и несреће	35
5.8	Преглед и ажурирање Плана	36
6	План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима	37
6.1	Бука.....	37
6.2	Вибрације	39
6.3	Квалитет ваздуха и сузбијање прашине	41
6.4	Површинске воде (ријека Босна и њене притоке)	43
6.5	Подземне воде	47
6.6	Земљиште и ерозија	50
6.7	Ископано земљиште и управљање отпадом	54
6.8	Биодиверзитет	55
6.9	Пејзаж и визуелни утисак	60
6.10	Културно наслеђе	61
6.11	Здравље и безбедност локалних заједница	63
6.12	Здравље и безбедност радника.....	65
6.13	Рад и запошљавање	70
6.14	Утицаји повезани са раздвајањем територија и средствима за живот	71
6.15	Ковид-19	72
	Анекс 1 – Еколошка дозвола	74
	Анекс 2 – Извештај о процени стања биодиверзитета	75

Списак слика

Слика 1: Пројектна дионица Вукосавље - Јоховац	7
Слика 2: Типичан попречни пресјек аутопута	8
Слика 3: Траса планираног аутопута.....	8
Слика 4: Шема ESMS документације са подплановима	34

Списак табела

Табела 1: Поступак процјене утицаја на животну средину и процеура исходавања Еколошке дозволе.....	25
Табела 2: Граничне вриједности квалитета амбијенталног ваздуха у РС	27
Табела 3: Граничне вредности Озона у РС	28
Табела 4: Границе буке на отвореним просторима дефинисане у законодавству РС	29

Листа скраћеница

У овом документу користе се бројне скраћенице које су преузете из енглеске терминологије и опште прихваћених међународних ЕИБ стандарда из области заштитне животне средине и социјалних питања (називи различитих планова и слично). У том смислу у документу ће се користити оригиналне скраћенице на енглеском језику. У наредној табели ове скраћенице су означене наводницима а дат је њихов превод и значење.

АПР	Акциони план расељавања
АРС	Аутопутеви Републике Српске
БиХ	Босна и Херцеговина
"BAR"	Biodiversity Assessment Report Извештај о процени биодиверзитета
"BMP"	Borrow Management Plan План управљања позајмиштима
"CESMP"	енгл. "Construction Environmental and Social Management Plan" План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима током изградње
"CHS"	Community Health & Safety Здравље и безбедност заједнице
"CONNECTA"	Technical Assistance to Connectivity in the Western Balkans Техничка помоћ повезивању на Западном Балкану (назив ЕУ финансираног пројекта)
"CTMP"	Construction Traffic Management Plan План управљања грађевинским саобраћајем (CTMP)
"CWMP"	Construction Waste Management Plan План управљања грађевинским отпадом
"D&B Contractor"	Design and Build Contractor Извођач задужен за пројектовање и градњу
"EIA"	Environmental Impact Assessment Процена утицаја на животну средину
ЕИБ	Европска инвестициона банка
"ESHS"	Environmental, Social, Health & Safety Животна средина, социјална питања, здравље и безбедност
"EPRP"	Emergency Preparedness and Response Plan План приправности и реаговања у ванредним ситуацијама
"ESAP"	Environmental and Social Action Plan Акциони план управљања заштитом животне средине и социјалним питањима
"ESMP"	Environmental and Social Management Plan План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима
"ESMS"	Environmental & Social Management System Систем управљања заштитом животне средине и социјалним питањима
"E&S"	Environmental & Social Животна средина и социјална питања
"ESDD"	Environmental and Social Due Diligence Ревизија документације везано за заштиту животне средине и социјална питања

"ESIA"	Environmental and Social Impact Assessment Процјена утицаја пројекта на животну средину и социјална питања
"ESP"	Environmental & Social Policy Политика у области заштите животне средине и социјалних питања
"EU"	European Union Европска Унија
"FBiH"	Federation of Bosnia and Herzegovina Федерација Босне и Херцеговине
"FIDIC"	International Federation of Consulting Engineers Међународна федерација инжењера консултаната (термин је познатији као међународни стандард за уговарање грађевинских радова)
"GHG"	Greenhouse Gas Гасови са ефектом стаклене баште
"H&S"	Health & Safety Здравље и безбедност
"NTS"	Non-Technical Summary Нетехнички резиме
"KPI"	Key performance indicators Кључни индикатори учинка
ЛЗО	Лична заштитна опрема
"NVMP"	Noise and Vibration Management Plan План управљања буком и вибрацијама
"OESMP"	Operational Environmental and Social Management Plan План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима током рада пројекта
"OHSMP"	Occupational Health and Safety Management Plan (OHSMP) План управљања здрављем и безбедношћу радника
"OHS"	Occupational Health & Safety Безбедност и здравље на раду
ПМ	Пројект менаџер
РС	Република Српска
"RSA"	Road Safety Audit Провјера безбедности пута
"TMP"	Traffic Management Plan План управљања саобраћајем
"WGM"	Workers Grievance Mechanism Жалбени механизам за раднике (запослене)
ЗНР	Заштита на раду

1 Увод

1.1 Контекст плана

“ЈП Аутопутеви Републике Српске” (АРС) је јавно предузеће из босанскохерцеговачког (БиХ) ентитета Република Српска задужено за управљање изградњом аутопута и управљање, одржавање и заштиту рада аутопута. АРС намјерава да изабере извођача за пројектовање и изградњу (у складу са Жутим FIDIC стандардом) за изградњу дионице пута од петље Јоховац до петље Вукосавље у дужини од 36 км (Пројекат), која је део Трансевропског коридора Vc. Европска инвестициона банка (ЕИБ) разматра одобравање кредита за реализацију овог пројекта са државном гаранцијом. Паралелно финансирање биће обезбеђено кроз неповратну помоћ (грант) од стране ЕУ, кроз програм Инвестиционог фонда за Западни Балкан (WBIF).

Овај документ представља План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима („ESMP“) који поставља низ основних стандарда и захтева који се морају применити на пројекат. Ови захтеви укључују политике, контроле управљања, кључне улоге и одговорности и извештавање. Примарна сврха ЕСМП-а је да осигура да изградња и рад аутопута Вукосавље-Јоховац буде у складу са националним (РС) законом, стандардима ЕИБ-а и најбољом међународном праксом.

Од суштинске је важности да будући извођач радова на пројектовању и изградњи, као и њихови подизвођачи, разумеју захтеве ЕСМП-а и да пруже уверења да су у потпуности свесни обавеза које им ЕСМП поставља.

ЕСМП је заснован на налазима и захтевима следећих основних докумената:

- Националне Студије о процени утицаја на животну средину (“EIA”) израђене 2011. године (LOT2, Пројект, Бања Лука (RS)) и 2014. године (LOT 1, Технички институт из Бијељине (RS));
- Захтевима постављеним у оквиру Еколошке дозволе, издате од стране Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију, иницијално издату у марту 2015, а обновљену и марту 2020 (важећа до Марта 2025) ;
- Проценом Пројекта у односу на питања заштите животне и социјална питања (спроведеном кроз техничку помоћ финансирану од стране ЕУ, кроз пројекат Конекта, 2021) која је имала за циљ да попуни све празнине у постојећој документацији, како би се осигурала усклађеност пројекта са националним стандардима и стандардима ЕИБ-а, што је између осталог укључивало израду додатног Извештаја о процени биодиверзитета, израду Акционог плана расељавања и Плана укључивања заинтересованих страна.

1.2 Обим и сврха овог Плана

Овај ESMP је намењен првенствено будућем Извођачу за пројектовање и изградњу аутопута, како током припреме главног пројекта, тако и у фази изградње пројекта. Овај план представља оквирни документ који третира област заштите животне средине као и социјална питања, а служиће и као референтни документ у правним споразумима са финансијерима.

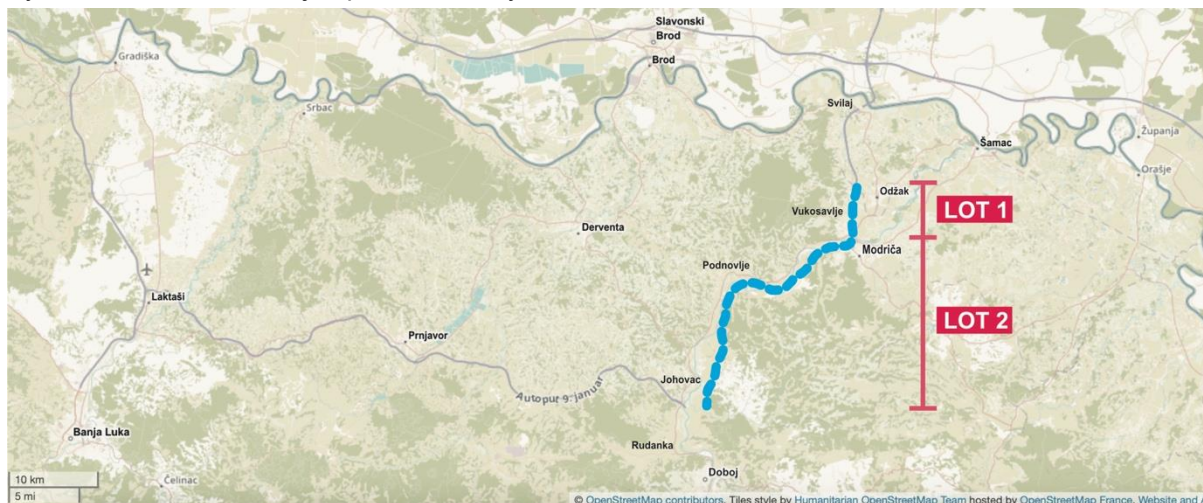
План је структуриран на следећи начин:

- Поглавље 1 - Увод
- Поглавље 2 – Кратак опис пројекта – генерални приказ деонице Вукосавље - Јоховац;
- Поглавље 3 – Резиме главних утицаја на животну средину и социјална питања која су идентификована кроз претходне процесе процене утицаја (ESIA процес);
- Поглавље 4 – Преглед националног законодавства РС у области животне средине и социјалних питања;
- Поглавље 5 – Опис будућег Уговорачевог Плана управљања заштитом животне средине и социјалним питањима и како га треба спровести;
- Поглавље 6 - ESMP табела - листа основних оперативних контролних мјера које треба да примени будући Уговорач како би се осигурало да се идентификованим еколошким и социјалним утицајима управља, да се исти прате и о њима извештава;
- Апендикси:
 - Апендикс А: Еколошка дозвола
 - Апендикс Б: Извештај о процени биодиверзитета (2021, CONNECTA)

2 Опис пројекта

Подручје Пројекта се налази у сјевероисточном дијелу БиХ (Република Српска), између градова Модриче и Добоја. То је рурално подручје са низом линеарних села формианих дуж два регионална пута: М-17 (једна трака у сваком смеру) која пролази левом обалом реке Босне и R-465 (једна трака у сваком смеру) уз десну обалу, паралелно са жељезничком пругом Добој – Модрича.

Предложена траса дужине 36 км носи назив Јоховац - Вукосавље и састоји се од две суседне под-дионице: северне дионице Оџак-Вукосавље која формално припада ЛОТ-у 1 и дионице Вукосавље - Јоховац која припада ЛОТ-у 2.

Слика 1: Пројектна дионица Вукосавље - Јоховац

Укупна дужина трасе Пројекта је 36 км. Сјеверни дио трасе почиње у општини Вукосавље, око 6 км сјеверно од града Модриче. Траса пролази кроз широку равницу претежно обрадивог земљишта. После трубне петље Вукосавље (главна веза са планираним аутопутем за Србију), траса улази у алувијалну равину реке Босне и остаје у равници до краја. Обрадиво земљиште карактеришу мале до средње парцеле са монокултурама, испресецане дифузном мрежом земљаних путева. Дуж локалних путева налази се неколико малих линеарних села. Алувијалну равину често плави ријека Босна.

Најважнији објекти који се предлажу дуж трасе су тунел Добор (цца. 1 км) и четири моста преко ријеке Босне (до 600 м дужине сваки).

Укопани (cut-and-cover) тунел Добор ће се градити дуж постојећег регионалног пута М-17, док ће регионални пут бити преусмерен да иде преко тунела.

Поред четири моста преко ријеке Босне, низ малих водотокова ће бити премошћени пропустима. Локални пољопривредни путеви биће пропуштени кроз 23 подвожњака.

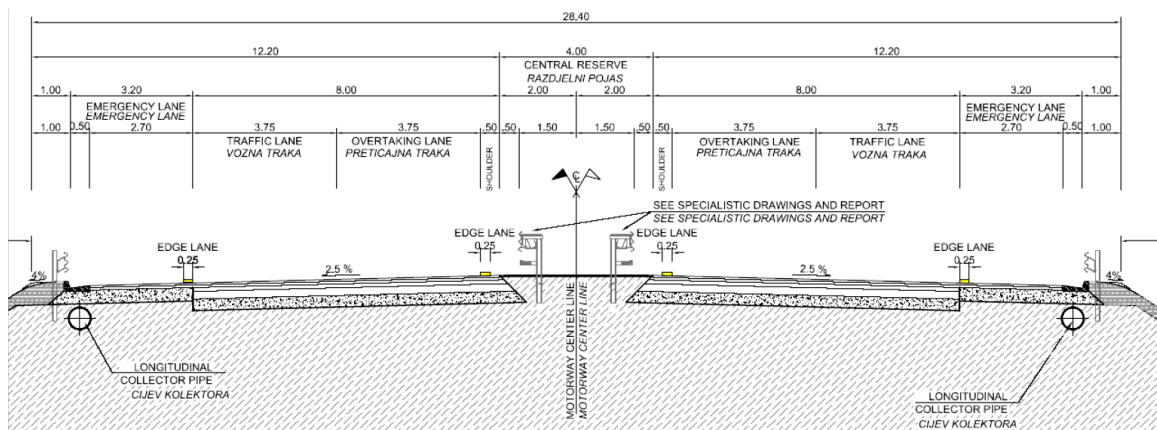
Предложена траса ће пресећати постојеће регионалне путеве са 5 надвожњака.

На дионици је предвиђено једно одмориште.

Целокупна траса се планира на насипу просечне висине 4,25 м.

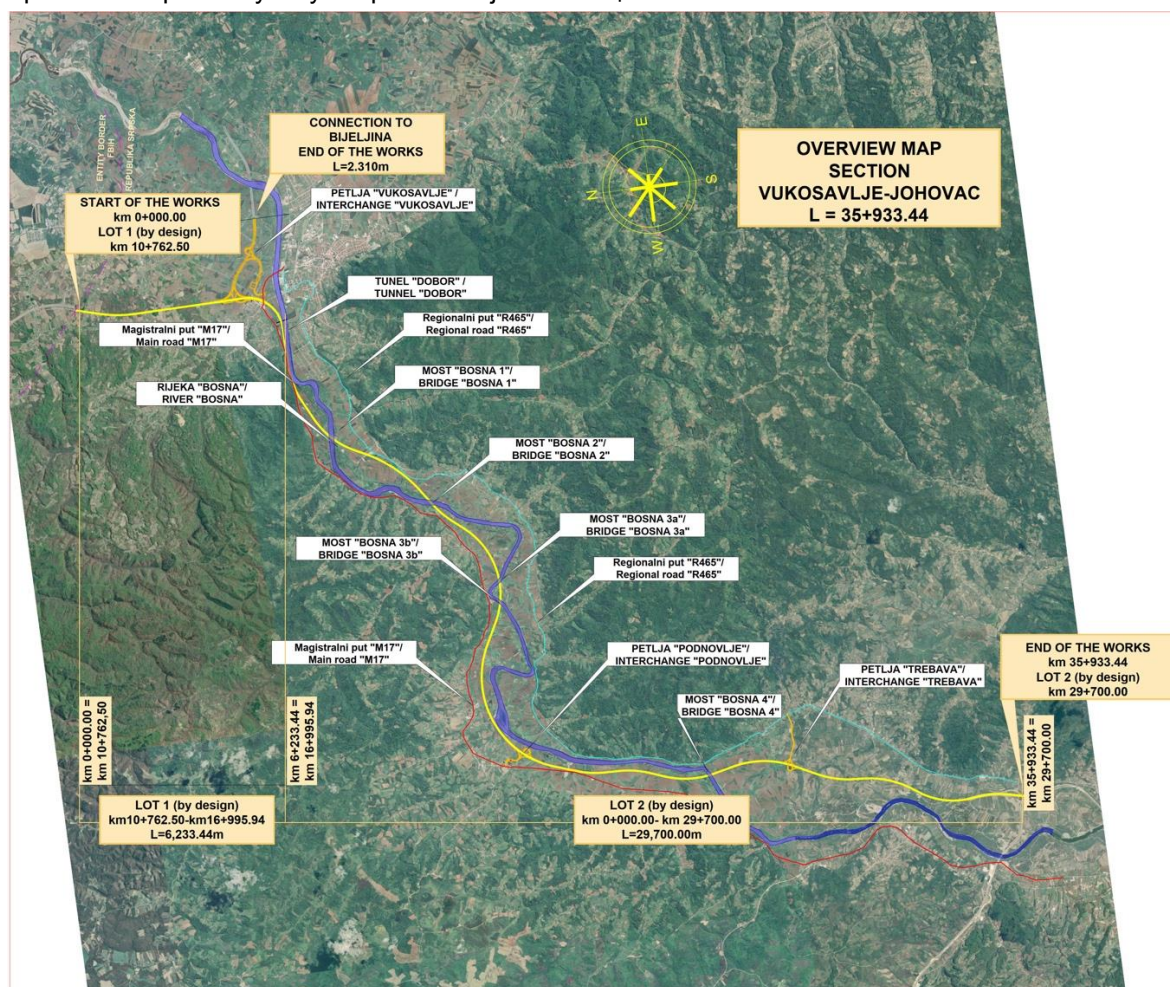
Пут ће имати пројектовану брзину од 120 км/х, биће широк око 28 м, и садржаће 2 возне траке од 3,75 м, две зауставне траке од по 1,5 м и централни раздјелни појас од 4 м.

Попречни пресјек аутопута приказан је на Слици 2.

Слика 2: Типичан попречни пресјек аутопута

Траса планираног аутопута приказана је на Слици 3.

Слика 3: Траса планираног аутопута

3 Резиме главних утицаја на животну средину и социјална питања

Табела 1 у наставку даје кратак преглед користи од пројекта, као и утицаја и ризика по животну средину и социјална питања, и начина на који се њима може управљати. Приказ је заснован на налазима објављеним у Студијама о процени утицаја на животну средину и ЕСАП-а. Табела пружа једноставан систем оцењивања који сумира резидуални значај сваког утицаја, под претпоставком да се контрола управљања примењује како је наведено.

Табела 1: Резиме утицаја на животну средину и социјална питања и начини за њихово ублажавање

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
Унапређења и могућности за развој				
1. Унапређена повезаност и економски развој: Током рада: Очекује се да ће пројекат (укључујући сусједне дионице Коридора Vc и ширу мрежу аутопутева укључујући пут Бања Лука – Добој) бити од користи за пројектно подручје, регионалну и националну економију. Пројектом ће се побољшати транспортне везе унутар овог дијела западног Балкана, те ће се приближити циљевима БиХ и ЕУ у погледу побољшања путне повезаности, укључујући успостављање Коридора Vc. Аутопут ће скратити дужину путовања север-југ, уклонити пролазни саобраћај са локалних путева и може утицати подстицању нових инвестиције у овој регији. Допринеће извесној уштеди у оперативним трошковима возила за пролазни саобраћај, као и уштеди у времену путовања углавном због повећања брзине возила и лакших услова претицања.	Локалне заједнице и привреда. Регионална економија. Национална економија. Национални и међународни саобраћај на западном Балкану.	Коридор Vc. Шири транспортна мрежа у РС и Босни и Херцеговини.	-	Позитиван

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
2. Краткорочно локално запошљавање Током изградње: Пројекат ће створити прилике за краткорочно запошљавање током периода изградње.	Локалне заједнице, активна радна снага	Насеља дуж трасе Пројекта и остала насеља у три општине (Добој, Модрича и Вукосавље).	Извођач да спроводи политику једнаких могућности запошљавања, расписује конкурсе у локалним заједницама и запошљава локалну радну снагу кад год је то могуће, уколико њихова стручна спрема и радно искуство испуњавају услове расписане позиције.	Позитиван
3. Побољшања безбедности на путевима и локалној заједници: Током рада аутопута: Мрежа аутопутева, чији је део овај пројекат, обезбедиће побољшања безбедности на путевима уклањањем пролазног саобраћаја (укључујући камионе) са локалних путева и обезбеђењем безбеднијих услова вожње уопште.	Корисници локалне путне мреже. Локалне заједнице. Локалне хитне службе.	Сва подручја дуж коридора Р-465.	Провера(е) безбедности на путевима Пројектног пута. Иницијативе за подизање свести о безбедности на путевима у заједници.	Позитиван
4. Могућности локалног развоја Током рада аутопута: Аутопут ће пролазити у близини средњовековне куле Добор, која је тренутно у лошем стању и није привлачна за посетиоце. Близина аутопута ће повећати видљивост овог националног споменика, што би могло послужити као подстицај надлежнима да покрену иницијативу за оживљавање споменика, чиме би се повећала његова културна вредност и туристички потенцијал. <i>Напомена:</i> мере заштите у току изградње видети у тачки 20. у овој табели	Мјесне заједнице, општина Модрича Корисници аутопутева (општа популација у БиХ и шире)	Кула Добор, са пута М-17 код Модриче.	АРС и Извођач радова да разговарају и договоре са локалним заинтересованим странама, односно општином Модрича и Туристичком организацијом (као и Републичким заводом за културну баштину, по потреби) како да искористе могућност оближњих грађевинских активности (машине, опрема, радна снага итд.) у циљу	Позитиван

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
			побољшања приступа споменику.	
Environmental and Social Risks & Impacts				
5. Квалитет ваздуха: Током изградње: Емисије прашине са радних површина, приступних путева, одлагалишта материјала као и током утовара и истовара; Емисије из бетонских база; Емисије издувних гасова из грађевинске механизације; и Емисије током највећег интензитета дневних саобраћајних активности. Током рада: Као последица саобраћаја на ауто путу доћи ће до емисије честица, издувних гасова и испарљивих састојака укључујући и гасове са ефектом стаклене баште	Локалне заједнице, флора и фауна	Дуж целе трасе	Добро одржавање машина и постројења како би се спријечиле непотребне емисије у ваздух, уклонити и заменити сваку машину са повећаним емисијама. Примјенити стандардне грађевинске мјере за обарање прашине (прскање водом запрашених зона, покривање камионских приколица, итд.) Квалитет ваздуха дуж трасе аутопута биће предмет мониторинга.	Током изградње - Негативни утицаји средњег значаја сведени на мали значај уз ефективно управљање извођачима. Током рада - Негативни утицаји ће бити ниског значаја.
6. Бука и вибрације Током изградње: Бука ће настајати од грађевинских машина и радова, посебно ако и када (ако) буду неопходна минарања и ломљење стена. Током рада: Са повећањем нивоа саобраћаја постепено ће током времена расти и ниво буке, што ће посебно утицати на локално становништво у близини аутопута.	Локалне заједнице.	Сва насеља у близини ауто пута.	Типичне управљачке мјере код грађевинских радова укључују следеће: ограничење вршења радова само у дневним сатима и информисање локалног становништва о планираним активностима и распореду. Тамо где се утврди да су стамбене зоне изложене ризику од високог нивоа буке, могу се подићи баријере за буку. Нивои буке ће се пратити током изградње и током рада аутопута, у одређеним	Током изградње – негативни утицаји ниског значаја додатно умањен ефикасним управљањем извођачима. У току експлоатације – негативни утицаји средњег значаја на појединим локацијама биће умањен на утицај ниског значаја постављањем

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
			оближњим насељима, а потенцијално увођење звучних баријера треба итеративно димензионисати, а током времена проширити и реконструисати у складу са стварним потребама. У овом процесу ће се консултовати погођени рецептори (домаћинства). Вибрације ће пратити лиценцирано специјализовано предузеће у складу са прописима РС и одлукама/сагласности о минирању како би се спријечио неприхватљив ниво вибрација. У случају да се утврди штетно дејство, потребно је применити мере ублажавања.	баријера за заштиту од буке.
7. Земљиште и пољопривредне површине: Током изградње и рада: Свако просипање или цурење (нпр. уља или горива) током изградње може проузроковати загађење земљишта са ефектом и на сусједно пољопривредно земљиште. Мали утицај се може јавити и као последица емисије издувних гасова возила које се таложе у околно земљиште. Уколико би се испуштале без икаквог пречишћавања, загађене атмосферске воде које оцеђују са путева могу такође загадити земљиште.	Земљиште и пољопривредно земљиште у близини пута.	Пољопривредно земљиште које се налази скоро целом дужином трасе.	Различите управљачке и контролне мјере за спречавање изливања биће предвиђене у оквиру Плана управљања заштитом животне средине и социјалним питањима током градње. Површински отицај дуж целог аутопута биће прихватан и третиран у уљним сепараторима и таложним танковима прије	Примјеном управљачких и контролних мјера негативан утицај ниског значаја биће умањен на утицај без значаја

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
			упуштања у природне реципијенте. План реаговања у ванредним ситуацијама.	
8. Водни ресурси: Током изградње: Током грађевинских активности у самом кориту ријеке Босне постоји ризик од повећане седиментације и загађења, посебно током градње мостова и објеката у близини ријеке и њених притока токова. Поред тога, свако изливање – нпр. нафте или горива – у току изградње, може изазвати контаминацију речних и подземних вода у алувијалним и седиментима речне терасе. Ризик од значајних ефеката је низак и сви ефекти би вероватно били ограничени на локалну област, осим у случају неког већег изливања које се би се пренело низводно. Током рада: Постоји ризик од загађења ријеке Босне и подземних вода ако би загађени површински отицај са пута доспео у ријеку, или алувијалне седименте гдје је ниво подземне воде близу површине, или ако би дошло до већег изливања уља или горива на пријелазу преко ријеке. Главни пројекат предвиђа систем прикупљања површинског отицаја и усмјеравање у таложнике и сепараторе уља прије упуштања као и забрану упуштања отпадних вода у главни водоток, при чему се уље и седименти редовно уклањају из резервоара и сепаратора.	Ријека Босна и околни ресурси подземних вода који се користе са снабдјевање села Срнава (Оџак) и Осјечани.	Дуж пута где траса пролази у близини ријеке Босне.	У Плану управљања заштитом водотокова током градње, који ће бити саставни дио Плана управљања заштитом животне средине и социјалним питањима током градње биће предвиђене различите управљачке мјере које ће спроводити Извођач радова приликом градње у водотоку. Главним пројектом су утврђен мјере заштите вода, укључујући систем прикупљања површинског отицаја и усмјеравање у таложнике и сепараторе уља прије упуштања као и забрану упуштања отпадних вода у главни водоток. Такође је утврђен и одговарајући план мониторинга. План реаговања у ванредним ситуацијама.	Применом управљачких и контролних мјера негативан утицај средњег значаја биће умањен на негативан утицај малог значаја. Негативни утицаји током рада аутопута су ниског значаја.

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
Ризик од значајних ефеката је низак и сви ефекти би вероватно били ограничени на локалну област, осим у случају већег изливања које се преноси низводно.				
Биодиверзитет: Перманентни губитак дела шумског фрагмента Црне јове; Током изградње: Изградња петље "Требава" у близини места Кожухе, довешће до губитка око 2,5 ха (или 15%) изолованог фрагмента шуме Црне јове (Анекс I ЕУ Директиве о стаништима, Код: 91E0*).	Фрагмент шуме Црне Јове, део алувијалних шума дуж ријеке Босне (Анекс I ЕУ Директиве о стаништима, Код: 91E0*).	Простор села Кожухе	План управљања биодиверзитетом ће бити сачињен за рјешавање свих ризика који се односе на биодиверзитет. Различите контролне и мјере управљања грађевинским радовима за спречавање уништавања или оштећења стабала Црне јове ван најуже грађевинске зоне; Ограничити приступ радницима и машинама ограђивањем; Извршити пошумљавање црном јовом и пољским јасеном према Извјештају о процјени биодиверзитета (БАР).	Примјеном ефикасних управљачких и контролних мјера негативан утицај средњег значаја биће умањен на негативан утицај малог значаја .
Оштећење муљевитих и шљунковитих обала Током изградње: Грађевински радови у близини ријеке Босне и њених притока могли би довести до оштећења њихових муљевитих и шљунковитих обала (Анекс I ЕУ Директиве о стаништима, Код: 3270, 3130)	Муљевите и шљунковите обале ријеке Босне и њених притока (Анекс I ЕУ Директиве о стаништима, Код: 3270, 3130)	У близини водотокова	Различите мјере управљања грађевинским радовима како би се избегле обале ријеке, као и обнављање обала након завршених радова.	
Узнемиравање заштићених и значајних средњих и великих врста сисара;	10 врста средњих и великих сисара како је наведено у Извештају	Три области где велики и средњи сисари могу да	Током изградње: Различите мере контроле управљања	

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
Током изградње: Грађевински радови могу пореметити приступ сисарима реци и довести до колизије са саобраћајем; Током рада: Идентификоване су три области дуж трасе где постоји повећана вероватноћа да би велики и средњи сисари могли да прелазе преко коридора ауто пута.	о процени биодиверзитета, 2021.	прећу путни коридор: (1) Кожухе (локалитет „Дијелови“), (2) Дуго Поље (локалитет „Кутловац“) и (3) Ботајица (локалитет „Ботајичке луке“);	градњом како би се избегло узнемиравање сисара; Током рада: Подвожњаци за дивље животиње пројектовани и изграђени (на све три предложене локације). Остали кутијасти пропусти, тунели и копнени пролази, пројектовани и изграђени у складу са препорукама БАР, 2021. Аутопут опремљен еко-заштитним уређајима за одбијање дивљачи;	
Узнемиравање заштићених водених и полуводених животињских врста; Током изградње и рада: У ријеку Босну се улива осам мањих потока у којима живе одређене заштићене врсте фауне (8 врста риба, европска барска корњача, видра и дабар). Грађевински радови би могли привремено утицати на функционисање водотока (нпр. промене у њиховом хидролошком режиму) које користе заштићене врсте;	Видре, даброви (наведени у Анексу IV Директиве о стаништима ЕУ) и европска барска корњача (EN према IUCN; Анекс II Директиве о стаништима), и строго заштићени националним прописима РС, како је наведено у Извештају о процени биодиверзитета, (2021.)	Осам малих водотокова дуж трасе (видети Анекс 12, карте 10 и 11 Извештаја о биодиверзитету, 2021);	Пројектовани и изграђени пропусти одговарајуће величине, обезбеђени копнени пролази испод мостова преко малих водотокова; Различите мере пројектовања/изградње у циљу одржавања разноврсности хидрауличких и морфолошких елемената потока и канала, обезбеђивања природних пролаза за рибе и полуводене животиње и спречавање и контроле загађења вода;	
Ризик од ширења инвазивних биљних врста;	Природна вегетација, углавном врба-топола, шуме јове, обале река,	Подручје Пројекта	Различите мере контроле управљања градњом за спречавање упада било које	

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
Током изградње: Узнемиравање заштићених и других врста птица; Током рада: Судар птица са провидним баријерама од буке;	истражне јаме за земљиште и шљунак; Птице у широј зони пројектног подручја	Зона брда Добор (како је наведено у БАР 2021, Анекс 12, Карта 11) Могућа места гнежђења у подручјима са природном вегетацијом и обалама река;	инвазивне врсте флоре. Позајмишта и депоније треба рекултивисати и хортикултурно уредити, користећи само аутохтоне врсте. Различите мере контроле управљања градњом за ограничавање узнемиравања птица. Грађевински радови у близини места за гнежђење изводе се ван периода гнежђења; Дизајн нетранспарентних баријера против буке (препоручено у БАР, 2021);	
10. Утицај на пејзаж: Током изградње: Грађевински радови би могли довести до привремених утицаја на пејзаж, укључујући кретање грађевинских возила, машина, уклањање вегетације посебно за потребе изградње, постављање привремених грађевинских објеката, депоније материјала, привремени приступ путевима/контролу саобраћаја, радове на путу, скретања, сигнализацију, осветљење, итд; Током рада: Изградња аутопута и мостова дуж ријечне долине измјениће изглед предјела на овом подручју а насип пута ће бити уређен на начин да се овај утицај умањи. Узвишене секције пута ће омогућити корисницима аутопута да имају поглед на	Пејзаж у долини ријеке Босне	Дуж целе трасе у ријечној долини.	Различите управљачке и контролне мере током изградње како би се ублажио утицај на пејзаж током изградње. Пројекат моста треба да узме у обзир компоненту пејзажа и пејзажни архитекта треба да буде укључен у пројектантски тим. Ограничити уклањање вегетације само на подручја гдје је то неопходно. Пејзажне интервенције и садња вегетације у насипу пута и рехабилитација свих подручја гдје су вршени	Негативан утицај средњег значаја умањен на утицај мањег значаја након пејзажних интервенција.

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
долину ријеке и околно земљиште из нове перспективе. Визуелни контакт између ријеке и околних насеља биће нарушен али ће бити надокнађен пејзажним интервенцијама у ријечној долини и рехабилитацији подручја напуштених позајмишта шљунка.			грађевински радови, уз подршку експерта за хортикултуру (у складу са захтјевима Студије утицаја).	
11. Инфраструктура и комуналне услуге Током изградње: Градња пута може доћи у колизију са постојећом инфраструктуром и комуналним услугама на пројектном подручју, укључујући пријенос и дистрибуцију електричне енергије, телекомуникације, снабдијевање водом и одвођење отпадних вода.	Постојећа инфраструктура	Дуж трасе пута у близини насеља.	Консултације са надлежним институцијама и јавним предузећима већ су вршене у фази пројектовања. Извођач радова да изврши провјеру присуства и позицију инфраструктуре са надлежним локалним јавним предузећима прије отпочињања градње. У случају било каквих акцидентних утицаја на инфраструктуру, који доводе до поремећаја у снабдевању локалних заједница, хитно поправити комуналну инфраструктуру и обавестити погођена насеља када ће снабдевање бити успостављено.	Уз одговарајуће управљање од стране извођача, ризик умањен до ниског значаја .
12. Сметње током изградње: Током изградње: Локалне заједнице дуж трасе пројекта и постојећег пута биће изложене сметњама због грађевинских активности, укључујући буку, прашину и опште смањење привлачности локалног подручја током периода изградње.	Локалне заједнице	Дуж целе трасе, нарочито у деловима где се грађевински радови одвијају у близини настањених области.	Негативни ефекти ће бити краткорочни и лако се могу контролисати добрим управљањем и контролом изградње, као и активном сарадњом Извођача са локалним заједницама.	Негативан ризик средњег значаја краткорочне природе би се уз адекватне мере контроле и управљања свео на низак ниво .

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
			У случају значајних сметњи изазваних повећаним транспортом и саобраћајем кроз локалне заједнице, размотрити опције за компензацију заједнице улагањем у мале развојне пројекте (поправке комуналне инфраструктуре, изградња игралишта, итд.) о којима ће се разговарати и договорити са погођеним заједницама.	
13. Откуп земљишта, потенцијално економско расељавање, ограничено физичко расељавање и утицаји на угрожене појединце: Пре и током изградње: Пројекат захтева прибављање претежно обрадивог земљишта и очекује се да ће захтевати откуп само две стамбене објекта, од којих је само један, како изгледа, насељен. Показатељи током посете терену сугеришу да није вероватно да ће доћи до економског расељавања (или ће бити минимално) јер је обезбеђена компензација изнад пуне заменске вредности. Постоји могућност да су неки појединци погођени откупом земљишта рањиви и стога могу бити још више погођени откупом земљишта, што захтева пружање додатне помоћи. Откуп преосталог земљишта и потенцијално економско и физичко расељавање, као и било какви утицаји на угрожене појединце, морају се спроводити у складу са	Власници и корисници земљишта, укључујући идентификоване угрожене особе, уколико их има	Унутар подручја експропријације дуж трасе	Имплементација Акционог плана расељавања, који је усклађен како са националним законодавством Републике Српске тако и са захтевима ЕИБ-а у погледу прибављања земљишта, физичког и економског расељавања, као и помоћи угроженим појединцима и/или групама. У случају потребе откупа додатног земљишта (на основу ажурираног пројекта), биће направљен и имплементиран Додатак Акционог плана расељавања или нови План.	Негативан ризик средњег значаја би се свео на низак ниво под претпоставком да се примене сви захтеви из Акционог плана расељавања или Додатка Плана.

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
националним законодавством и захтевима ЕИБ.				
14. Утицаји повезани са приступом и раздвајањем територија током изградње: Током изградње: Изградња аутопута може проузроковати привремене сметње у приступу локалних корисника земљишта њиховим имањима или приступу локалног становништва другим ресурсима / објектима заједнице.	Локално становништво и корисници земље	Дуж трасе Пројекта	Извођач ће изградити План управљања саобраћајем (пре изградње) који ће бити представљен локалном становништву и корисницима земљишта и имплементиран како би се обезбедио адекватан приступ земљишту и свим другим ресурсима заједнице у сваком тренутку.	Негативан ризик средњег значаја краткорочне природе би се уз адекватне мере контроле и управљања свео на низак значај .
15. Утицаји повезани са приступом и раздвајањем територија по отварању аутопута за саобраћај: По отварању аутопута за саобраћај: Неки делови аутопута пресецаће пољопривредно земљиште, а приступ од кућа до земљишта и између различитих парцела ће бити поремећен. Предложени подвожњаци и надвожњаци морају да обезбеде да време путовања са једне стране пута на другу не буде значајно дуже него пре пројекта.	Локално становништво и корисници земље	Дуж трасе Пројекта	Подвожњаци, и локални сервисни путеви су дефинисани идејним пројектом, међутим, биће неопходно да се потврди локација свих подвожњака и локалних сервисних путева у детаљном пројекту и да се иста презентују погођеним заједницама, како би њихови припадници могли да дају коментаре и сугестије пре завршетка пројектовања, као што је представљено у Плану укључивања заинтересованих страна.	Негативан ризик средњег значаја , дугорочне природе, смањено би се на низак значај уз адекватне консултације и мере контроле и управљања
16. Оштећења усева или друге имовине, укључујући локалне путеве:	Локални корисници земље	Дуж трасе Пројекта	Извођач радова да обезбеди да све површине на којима се изводе радови буду јасно обележене и да радницима	Негативан ризик ниског значаја додатно би био смањен ефикасним

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
Током изградње: Градилишта ће бити окружена пољопривредним земљиштем на одређеним локацијама и постоји могућност да радници, грађевинским машинама или на друге начине, нанесу штету оближњим усевама или другој имовини, укључујући локалним путевима које се користе током изградње.			буде наложено да никада не прелазе ове границе тј. да не улазе у земљиште у приватном власништву које није прибављено. У случају оштећења, Извођач радова ће одмах надокнадити погођеним особама штету у пуној заменској вредности. Вратити сво нарушено земљиште / путеве / било коју другу имовину у претходно стање.	управљањем рада извођача.
17. Повећан ризик од незгода у заједницама у близини градилишта или на путевима који се користе током изградње: Током изградње: У зависности од коначног избора путева који ће се користити за грађевински саобраћај, ако неки од њих пролазе кроз или у близини насељених места, или их користи локално становништво, биће повећан ризик од незгода, који захтева примену мера ублажавања.	Локално становништво, корисници пута	Дуж путева који се користе за изградњу	Извођач радова да информише локалне заједнице о планираним саобраћајним рутама које могу утицати на њих, да спроводи строг кодекс понашања за безбедну возњу међу радницима, да спроводи кампању подизања свести о безбедности за локалне рецепторе, посебно оне најосетљивије (нпр. школску децу).	Негативан ризик средњег значаја краткорочне природе би се смањило на низак значај уз адекватне консултације и мере контроле и управљања
18. Утицаји на здравље и безбедност локалне заједнице током изградње: Током изградње: Процес изградње може повећати ризик од несрећа за локално становништво, у близини градилишта или на њима. Такође постоји (мали) ризик од	Локално становништво	Градилишта уз трасу Пројекта	Извођач треба да примени мере за добро управљање градилиштем, мере здравља и безбедности, знакове упозорења итд. како би свео ризике на прихватљив ниво.	Негативан утицај средњег значаја краткорочне природе би се смањило на низак значај ефикасним

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
прилива радника који нису из локалних средина, евентуално смештених у раднички камп, што може проузроковати одређене ризике за локално становништво. Извођач ће морати да примени мере за решавање ових питања.			Ограде и сигнализација да се појединци одврате од уласка у радни простор. Извођач треба да направи одговарајуће договоре и одабере одговарајућу локацију за смештај радне снаге (ако буде потребно) и да се консултује са локалним заједницама, укључујући и кроз решавање жалби.	управљањем рада извођача.
19. Ризици по здравље и безбедност радника током изградње: Током изградње: Радови ће довести до професионалних, здравствених и безбедносних ризика за раднике, укључујући Ковид-19, оне који се односе на рад са постројењима и машинама, формирање асфалта, употребу цемента, рад на висини, рад у близини комуналних предузећа и рад на води на мостовима. У случају ангажовања радника који нису из локалних средина, постоји могућност да ће бити потребно успоставити кампове за смештај радника.	Радна снага (за извођење радова)	На целој траси, посебно у близини стамбених зона путева, стаза и прелаза.	План извођача за управљање заштитом животне средине и социјалним питањима током градње (CESMP), укључујући одредбе о здрављу и безбедности, у складу са захтевима Наручиоца и Законом о заштити на раду. Добро управљање радном снагом, примена кодекса понашања, обезбеђивање здравственог надзора и приступа здравственој заштити за раднике, одговарајући смештај за раднике.	Негативан утицај средњег значаја краткорочне природе би се смањило на низак значај ефикасним управљањем рада извођача.
20. Културно наслеђе: Током изградње: Ризик да може доћи до оштећења средњовековне Добор куле током изградње укопаног тунела Добор.	Локалитети културног наслеђа.	Укопани тунел у близини Добор куле. Дуж цијеле трасе.	План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима током градње од стране Извођача. Примјена процедуре за управљање случајним	Ризик средњег до ниског значаја уз примјену адекватних управљачких мјера

Утицај	Рецептор	Локација	Ублажавање/Контрола /Побољшање	Оцена
Остали ризици по до сада непознате локалитете културног наслеђа од ископавања дуж коридора пута.			археолошким налазима. Координација са локалним надлежним органима, надлежним Заводом за културно и природно наслеђе.	од стране Извођача.

4 Преглед законодавног оквира у области заштитне животне средине и социјалних питања

Република Српска (РС) је један од два административна ентитета у Босни и Херцеговини (БиХ) (други је Федерација Босне и Херцеговине). Заједно са Дистриктом Брчко ентитети чине државу Босну и Херцеговину. БиХ је потенцијални кандидат за чланство у ЕУ и налази се у процесу хармонизације са правним тековинама ЕУ. С обзиром на сложену институционалну организацију земље са одговорношћу за животну средину која је првенствено додијељена ентитетима, усклађеност пројекта са прописима је ревидирана у односу на прописе Републике Српске.

Надлежни органи за заштиту животне средине и социјална питања

Орган надлежан за заштиту животне средине у Републици Српској је Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију (Надлежно министарство). Одељење за животну средину при Министарству је надлежно за заштиту ваздуха, подручја природне баштине, управљање отпадом, буку и вибрације, прекогранично загађење ваздуха и воде, заштиту од хемијских удеса и издавање еколошке дозволе. Одељење за урбанизам и просторно планирање у Министарству је надлежно за израду просторних планова и издавање локацијске и грађевинске дозволе. У погледу заштите природе, Министарство има подршку Завода за културно и природно наслеђе, стручне установе која делује у оквиру Министарства просвете и културе. Завод даје сагласности и услове за заштиту природе, истражује потенцијална подручја заштите природе и израђује стручне студије.

Међуентитетско координационо тијело за животну средину надлежно је за питања животне средине која захтијевају хармонизацију између ентитета, укључујући и прекогранична питања. Међуентитетско тијело дјелује при Државном министарству вањске трговине и економских односа БиХ које је овлаштено за потписивање међународних конвенција и споразума о заштити животне средине.

Тренутно у Републици Српској не постоји Агенција за заштиту животне средине; међутим, постоји **Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност** како би се осигурало да су владина средства доступна за пројекте и активности везане за животну средину.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде надлежно је за заштиту водних ресурса (укључујући испуштање отпадних вода), шума и шумског земљишта и пољопривредног земљишта. Министарство поставља стандарде и прописе, издаје одобрења и дозволе и надгледа поштовање закона и прописа путем лиценцирања и инспекција.

Влада Републике Српске припрема десетогодишње стратегије развоја путева и утврђује приоритете у побољшању и одржавању путева. Влада оснива јавна предузећа за управљање путевима (нпр. АРС) или даје права на концесију приватним предузећима.

Агенција за безбедност саобраћаја (у оквиру Министарства саобраћаја и веза) је главни орган за планирање и унапређење безбедности саобраћаја и путева. Поред Агенције, питањима безбедности на путевима баве се и Министарство унутрашњих послова и локалне општине.

Министарство просвете и културе надлежно је за заштиту културног наслеђа, укључујући и археолошка добра. Завод за културно и природно наслеђе је стручна установа у саставу Министарства надлежна за истраживање потенцијалног наслеђа, конзерваторске пројекте, издавање сагласности и услова и проглашење заштићеног културног наслеђа.

Министарство рада и борачко-инвалидске заштите (Одсек за безбедност и здравље) је главни орган за питања здравља и безбедности радника, укључујући и грађевинске радове.

Влада Републике Српске је главни орган задужен за откуп и експропријацију земљишта за инфраструктурне пројекте од јавног интереса. Приједлог за експропријацију подноси Правобранилаштво Републике Српске. Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове и њене испоставе у општинама (управе за имовину) одговорне су за вођење катастра и

земљишних књига, обавештавање власника предметне имовине и других заинтересованих трећих лица о предлогу експропријације, организацији експропријације и саслушања за накнаду штете. Уколико се власници и/или корисници не слажу са понуђеним износом накнаде, предмет се упућује на одлучивање суду.

Министарство унутрашњих послова је надлежни орган за реаговање у ванредним ситуацијама, укључујући хемијске удесе у друмском саобраћају и питања неексплодираних убојних средстава. Републичка дирекција цивилне заштите је самосталан државни орган задужен за организацију и обуку 5 подручних јединица цивилне заштите (укључујући и једну у Добоју). У хитном реаговању, поред тимова цивилне заштите, учествују и општинске ватрогасне јединице и медицинске службе.

Ангажовање са заинтересованим странама, укључујући обелодањивање информација и јавне консултације, за инфраструктурне пројекте је у надлежности надлежног министарства, пре свега током просторног планирања и поступка ЕИА. Процес подржавају локалне општинске власти на чијој се територији пројекат налази и савети месних заједница.

Процена и управљање животном средином

Тренутни законски оквир о животној средини у Републици Српској садржи свеобухватне законе који покривају области као што су заштита животне средине, очување природе, заштита ваздуха, отпад и воде. Ови свеобухватни закони имају имплементационе правилнике и уредбе. се да је Закон о заштити животне средине (Сл. лист РС 28/07, 41/08, 29/10, 71/12, 79/15) је у значајној мери усклађен са бројним европским и међународним прописима и конвенцијама, укључујући следеће:

- Архуска конвенција: Приступ информацијама, учешће јавности у доношењу одлука и приступ правди у питањима животне средине: УНЕЦЕ: (Архус, Данска 1998);
- Конвенција из Еспоа: Процена утицаја на животну средину у прекограничном контексту: УНЕЦЕ: (Еспоо, Финска 1991);
- Директива ЕИА 85/337/ЕЕЦ (допуњена Директивом 97/11/ЕЦ);
- СЕА Директива 2001/42/ЕЦ
- ИППЦ директива 96/61/ЕЦ (Интегрисана превенција и контрола загађења); и,
- Севесо II директива: 96/82/ЕЦ контрола великих акцидентата.

Правни оквир за процену утицаја на животну средину

Законом о заштити животне средине РС (Сл. гласник РС бр. 71/12, 79/15, 70/20) прописана је процедура за процену утицаја на животну средину и одговарајуће еколошке сагласности. У складу са овим законом, ЕИА се спроводи у две фазе:

- **Фаза I:** Претходна процена утицаја на животну средину (понекад се назива и Прелиминарна ЕИА)
- **Фаза II:** Процена утицаја на животну средину (ЕИА) (фаза у којој се студија припрема)

Између фазе I и II постоји одлука о обиму и садржају Студије, у складу са „Правилником о пројектима за које се спроводи процена утицаја на животну средину и критеријума за одлучивање обавези спровођења и обиму процјене утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Српске“, бр. 124/12)“. Потребан садржај ЕИА-а утврђен је у „Упутством о садржају студије утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Српске“, бр. 108/13)“. Процес процјене утицаја на животну средину и Еколошке дозволе, укључујући захтјеве за јавно објављивање и консултације у Републици Српској, сумирани су у наставку у табели 2. Ово такођер приказује национални процес процјене утицаја на животну средину у односу на кључне фазе процјене утицаја на животну средину наведене у Водичу ЕУ о ЕИА¹.

¹ <http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-guidelines/g-review-full-text.pdf>

Табела 1: Поступак процјене утицаја на животну средину и процеура исходавања Еколошке дозволе

Кључне фазе ЕИА: Смернице ЕУ о прегледу ЕИА студије	ЕИА Процедура у Републици Српској	Напомене
Корак I: Прелиминарна евалуација утицаја на животну средину		
Припрема пројекта	1. Претходна процена утицаја на животну средину	Прелиминарна ЕИА је припремљена да информише о раним фазама развоја пројекта (на пример, евалуација и избор коридора и алтернативних рута). Такође се користи за информисање о процесу утврђивања обима и садржаја Студије према Уредби С.Г. РС 07/06.
Обавештење надлежном органу	2.Одлучивање о обиму и садржају Студије	Према Правилнику С.Г.РС 124/12 Надлежно министарство врши преглед Пројекта ради утврђивања обавезе предузимања процјене утицаја и обима те студије. У поступку доношења одлуке тражи се мишљење следећих субјеката уз мишљење о Прелиминарној ЕИА: • Министарство пољопривреде, шумарства и водоснабдевања • Министарство здравља и социјалне заштите • Завод за очување културно-историјског и природног наслеђа Одлука се објављује на интернет страници надлежног министарства или Владе.
Одређивање обима Студије (Screening) *		
Одређивање садржаја Студије (Scoping)		
Корак II: Процјена утицаја на животну средину		
Студије о животној средини	3.Радна верзија Студије о процјени утицаја	Припремио носилац пројекта и доставио надлежном министарству.
Достављање информација о животној средини надлежном органу *		
Преглед адекватности информација		
Консултације са законским органима за заштиту животне средине, другим заинтересованим странама и јавношћу *	4. Захтев за мишљење о Студији утицаја на животну средину	Надлежно министарство је дужно да достави Студију утицаја на животну средину субјектима наведеним у члану 60 Закона о заштити животне средине.
	5. Јавно објављивање	Надлежно министарство обавештава јавност путем обавештења у дневним новинама.
	6. Јавне расправе у свим општинама од значаја за пројекат	Јавне расправе морају бити најкасније 60 дана од дана подношења пријаве. Њима могу присуствовати сви заинтересовани, надлежни органи, организације, невладине организације и други. Након јавне расправе документи морају бити доступни за преглед још 30 дана и подложни писаним коментарима

Кључне фазе ЕИА: Смернице ЕУ о прегледу ЕИА студије	ЕИА Процедура у Републици Српској	Напомене
		заинтересованих страна. Програмер/менаџер пројекта мора доставити своја прелиминарна стручна мишљења о коментарима у року од 15 дана. Надлежно министарство је дужно да у року од 15 дана да своје мишљење и препоручи измене и допуне Студије утицаја на животну средину.
	7. Допуне Студије утицаја на животну средину	Носилац пројекта врши допуне на Нацрт Студије утицаја на животну средину.
Разматрање информација о животnoj средини од стране надлежног органа пре одлуке о сагласности за даљи развој пројекта *	8. Технички преглед студије утицаја на животну средину (извештај ревизије)	Надлежно министарство организује технички преглед измењене ЕИА и припрема извештај ревизије.
	9. Коначна верзија студије утицаја на животну средину	Коначна верзија Студије утицаја на животну средину доставља се надлежном министарству на сагласност.
Објављивање Одлуке *	10. Одлука о давању сагласности на Студију утицаја на животну средину	Надлежно министарство је дужно да донесе Решење о давању сагласности на Студију утицаја на животну средину у року од 60 дана од дана достављања коначне верзије. Не постоји законска обавеза објављивања Одлуке о давању сагласности на Студију утицаја на животну средину.
Еколошка дозвола		
	11. Захтев за издавање Еколошке дозволе	Према члану 80 Закона о заштити животне средине, Захтев за издавање еколошке дозволе носилац пројекта мора поднети на основу одобрене Студије утицаја на животну средину.
	12. Јавно објављивање	Захтјев за Еколошку дозволу мора бити објављен у дневним новинама у Републици Српској и документација доступна за преглед 30 дана..
	13. Еколошка дозвола	Решење о еколошкој дозволи надлежно министарство мора донијети у року од 60 дана.
	14. Јавно објављивање	Јавно се објављује Еколошка дозвола у пуном садржају.

(*: Обавезне фазе према ЕУ ЕИА Директиви)

Закон о заштити животне средине, 2015

Кровни закон националног законодавства о животnoj средини. Уређује заштиту ваздуха, воде и земљишта, учешће јавности и приступ информацијама о животnoj средини, стратешко планирање животне средине, стратешку процену утицаја планова и програма на животну средину, процену утицаја на животну средину, еколошке дозволе и објекте Севесо, еко-означавање и управљање животном средином, финансирање заштите животне средине и

економске инструменте, еколошке обавезе и сарадњу између субјеката. Сетом подзаконских аката ближе се регулише свака од наведених области.

Закон о заштити природе, 2014

Закон о заштити природе (2014) омогућио је примјену прописа о успостављању мреже НАТУРА 2000 и других прописа о заштићеним подручјима природе. Међутим, подзаконски акти су и даље у фази развоја и ниво хармонизације Републике Српске са Директивом о птицама и Директивом о стаништима је и даље релативно низак. Проценат национално заштићених подручја природе у Републици Српској је веома низак у односу на земље региона. У Босни и Херцеговини је у периоду 2005-2008 реализован пилот пројекат о успостављању Емералд мреже у оквиру ког је кандидовано 29 подручја за заштиту. Држава је начинила кораке у правцу израде иницијалне листе потенцијалних НАТУРА 2000 подручја за око 20% територије, али је неопходан даљи рад како би се успоставила Еколошка мрежа и коначно утврдила листа кандидата потенцијалних НАТУРА 2000 подручја.

Закон о водама, 2012

Закон усвојен 2012. представља почетни корак ка транспонувању Оквирне директиве о водама ЕУ. Њиме се уређује правни статус вода, интегрисано управљање водама, управљање водном инфраструктуром и статус плавних подручја, као и финансирање активности сектора вода. Обухвата површинске и подземне воде, укључујући водоснабдевање, термалне и минералне воде и прекограничне воде. Испуштање отпадних вода у природне реципијенте регулисано је Правилником о условима испуштања отпадних вода у површинске воде (Сл. лист РС, бр. 44/2001). Предвиђене граничне вредности релевантне за пројекат су дате у табели 3. Оне испуњавају релевантне захтеве ЕУ (нпр. из Директиве о урбаним отпадним водама).

Табела 3: Одабране граничне вредности ефлуента за испуштање отпадних вода у површинске воде у РС

Параметар	Јединица	Гранична вредност
рН		6.5-9.0
БПК ₅	gO ₂ /m ³	25
ХПК (дихроматно)	gO ₂ /m ³	125
Укупне суспендоване материје	g/m ³	35
Минерална уља	mg/m ³	500
Cd	mg/m ³	10
Ni	mg/m ³	10
Cr (укупни)	mg/m ³	100
Zn	mg/m ³	1000
Pb	mg/m ³	10

*Просечне дневне концентрације

Закон о заштити ваздуха, 2011

Република Српска је почела усклађивање законодавства о квалитету ваздуха са захтјевима ЕУ усвајањем Закона о заштити ваздуха (Сл. лист РС, бр. 124/11). Законом су дефинисане мере за заштиту и унапређење квалитета ваздуха. Уређује праћење квалитета ваздуха, одговорности и финансирање заштите квалитета ваздуха и захтева доношење планова квалитета ваздуха за зоне и агломерације у којима је ваздух прекомерно загађен. Стандарди квалитета амбијенталног ваздуха дефинисани су подзаконском Уредбом о вредностима квалитета амбијенталног ваздуха (Сл. лист РС, бр. 124/12). Предвиђене граничне вредности релевантне за пројекат дате су у табели 4 и табели 5. Оне испуњавају релевантне смернице ЕУ за амбијентални ваздух.

Табела 2: Граничне вриједности квалитета амбијенталног ваздуха у РС

Просечан период	Гранична вредност	Маргина толеранције	Толерисан вредност
Сумпор диоксид			
1 сат	350 µg/m ³	150 µg/m ³	500 µg/m ³
1 дан	125 µg/m ³	-	125 µg/m ³
Календарска година	50 µg/m ³	-	50 µg/m ³
Азот диоксид			
1 сат	150 µg/m ³	75 µg/m ³	225 µg/m ³
1 дан	85 µg/m ³	40 µg/m ³	125 µg/m ³
Календарска година	40 µg/m ³	20 µg/m ³	60 µg/m ³
PM₁₀			
1 сат	50 µg/m ³	25 µg/m ³	75 µg/m ³
Календарска година	40 µg/m ³	8 µg/m ³	48 µg/m ³
PM_{2.5} – први степен			
Календарска година	25 µg/m ³	5 µg/m ³	30 µg/m ³
PM_{2.5} – други степен			
Календарска година	20 µg/m ³	-	20 µg/m ³
Олово			
1 дан	1 µg/m ³	-	1 µg/m ³
Календарска година	0.5 µg/m ³	0.5 µg/m ³	1 µg/m ³

Табела 3: Граничне вредности Озона у РС

Циљ	Просечан период	Циљана вредност
Заштита људског здравља	Максимална дневна осмочасовна средња вредност	120 µg/m ³ не сме се прекорачити више од 25 дана у календарској години упросечено за три године
Заштита вегетације	Од маја до јула	АОТ40 (рачунато из једночасовних вредности) 18 000 µg/m ³ на час у просечено за 5 година

Пропис о буци у животној средини није усклађен са захтевима ЕУ. Основни закон о буци у животној средини је Правилник о дозвољеном интензитету звука и границама буке (Сл. лист СРБиХ, бр. 46/1989) наслијеђен из бивше Југославије. Вредности буке прописане Правилником дате су у табели 6. Оне углавном нису у складу са ограничењима постављеним у ЕУ, тако да ЕСАП садржи посебан захтев за испуњавање нивоа ЕУ.

Табела 4: Границе буке на отвореним просторима дефинисане у законодавству РС

Зона	Намена подручја	Ниво буке [dB(A)]			
		Еквивалентни ниво буке		Максимални ниво буке	
		Дневни	Ноћни	L ₁₀	L ₁
1	Болнице, подручја здравствених установа	45	40	55	60
2	Туристичко-рекреативно подручје	50	40	60	65
3	Стамбена, образовна установа, јавна зелена површина, јавна рекреациона зона	55	45	65	70
4	Пословни и стамбени простор, пословни простор, простори дуж транспортних коридора, складишта без саобраћаја тешких возила	60	50	70	75
5	Пословни простор, радионички простор, пословни простор, комуналне услуге	65	60	75	80
6	Индустријска зона, магацински и услужни простор, транспортни терминали без стамбених зграда	70	70	80	85

Планирање саобраћаја и путева

Законом о јавним путевима (Сл. лист РС, бр. 40/2013, 106/2015) уређују се врсте јавних путева у Републици Српској, њихово управљање, планирање, финансирање, реконструкција, одржавање и заштита. Такође обезбеђује регулаторне захтеве за концесије и јавно-приватна партнерства за путне пројекте.

Закон о планирању и изградњи (Сл. лист РС, бр. 40/2013, 106/2015, 84/2019) је основни пропис за систем просторног планирања Републике Српске, израду просторних планова, укључујући објављивање информација и јавне консултације, издавање локацијске и грађевинске дозволе, врсте и садржај техничких пројеката, услове за извођење радова и односе између учесника у изградњи, услове за експлоатацију и рушење објеката и легализацију објеката. Законом је утврђен ниво просторно-планске документације за пројекте путева и прописано да локацијску дозволу за пројекте путева издаје надлежно министарство.

Заштита шумарства и пољопривредног земљишта

Закон о шумама (Сл. лист РС, бр. 75/2008) дефинише шуме и шумска земљишта као добра која су под посебном заштитом, с обзиром на њихову економску, социјалну и еколошку функцију (заштита биодиверзитета, земљишта и вода). Закон дефинише три врсте шума: (1) привредне шуме које се првенствено користе за шумске производе и услуге, (2) заштитне шуме са примарном функцијом заштите земљишта, вода, насеља и добара и (3) шуме посебне намене

које представљају значајна подручја очувања природе важна за биодиверзитет. Јавно предузеће Шуме Републике Српске овлашћено је од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде за управљање шумама и шумским земљиштем и издавање одговарајућих сагласности и услова.

Законом о пољопривредном земљишту (Сл. лист РС, бр. 93/2006, 86/07, 14/10, 5/12) уређује се планирање, заштита, коришћење и доступност пољопривредног земљишта. Пољопривредно земљиште дефинише као обрађено земљиште, баште, воћарске парцеле, винограде, ливаде, пашњаке, рибњаке и мочваре. Законом су прописане мере заштите животне средине пољопривредног земљишта у погледу контаминације земљишта, неадекватне употребе ђубрива, испитивања земљишта и воде за наводњавање на контаминацију и санације контаминираних пољопривредних земљишта.

Закон о културном наслеђу, 2008

Закон уређује систем заштите и коришћења културних добара и дефинише услове за спровођење послова заштите културних добара. Културна добра могу бити од изузетног или великог значаја у ком случају подлежу одредбама Закона. Законом је предвиђено да ако се у току грађевинских и других радова затекну археолошка налазишта или археолошки артефакти, извођач радова ће одмах и без одлагања обуставити радове и о томе обавестити надлежни завод за заштиту споменика културе и предузети мере да налаз није уништен и оштећен, те да је сачуван на месту и положају на коме је пронађен.

Закон о раду, 2016

Закон о раду (Сл. лист РС, бр. 1/2016, 66/2018, 119/2021) усклађен је са правним тековинама ЕУ. Он регулише радне односе, запошљавање, радно време, зараде, социјалну заштиту, отказе, организације радника, колективне уговоре и обуке. Послодавци са више од 15 запослених дужни су да имају или колективни уговор или једнострано донети Правилник о раду. Прековремени рад не може трајати дуже од четири сата дневно и 10 сати недељно. Минимално трајање годишњег одмора је 20 радних дана. Застарелост потраживања према послодавцу је шест месеци од дана када је запослени сазнао за повреду. Рок важења колективних уговора је ограничен на три године, уз могућност продужења.

Закон о заштити на раду, 2010

Закон усвојен 2008. године и измијењен 2010. године је главни законодавни документ који регулише питања здравља и безбедности на раду у Републици Српској. Закон инкорпорира принципе Директиве ЕУ о здрављу и безбедности на радном месту (89/391/ЕЕЦ). Заснива се на општим принципима превенције и захтева: избегавање ризика, процену неизбежних ризика, отклањање ризика на извору, прилагођавање радних активности и радног места запосленима, промену опасних технолошких процеса у безбедне или мање опасне, давање приоритета колективним и не индивидуалне оперативне мере безбедности и здравља, и одговарајућу обуку запослених. Закон налаже израду Елабората о управљању градилиштима за све грађевинске радове који трају дуже од 7 дана. Садржај Елабората је сличан Плану управљања здрављем и безбедношћу изградње.

Закон о безбедности саобраћаја на путевима, 2011

Законом се уређује безбедност саобраћаја и повезано стратешко планирање, финансирање и праћење безбедности саобраћаја, путна сигнализација и опрема, поступци независног прегледа безбедности пројеката путева, ревизије безбедности на путевима, инспекције и сродне дозволе, детаљне анализе саобраћајних незгода, правила саобраћаја, посебне мере безбедности и обавезе у случају саобраћајних незгода.

Закон о транспорту опасних материја, 2016

Закон поставља услове за друмски, железнички и речни транспорт опасних материја, укључујући амбалажу и опрему возила, издавање одобрења за транспорт и обуку за транспорт опасних материја. Закон захтева посебан подзаконски акт којим би се регулисао друмски транспорт опасних материја. Према последњим сазнањима подзаконски акт још није усвојен.

Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама, 2012

Закон уређује систем заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, планирање и финансирање система, утврђује главне учеснике у процесу и њихове одговорности и дефинише

обавезе органа општине, јединица цивилне заштите и грађана. Закон је првенствено фокусиран на природне катастрофе, али садржи одредбе које се односе на „друге ванредне ситуације“ укључујући саобраћајне незгоде.

Закон о стварним правима, 2008

Законом о стварним правима (Сл. лист РС, бр. 124/2008, 03/2009, 58/2009... 107/2019) уређују се општа питања стицања, коришћења, располагања, заштите и престанка права својине и других имовинских права и права својине, укључујући и питања ограничења тих права, права службености, сувласништва и права заједничке својине и др. Законом је прописано да се свака штета коју власнику ствари проузрокује треће лице мора надокнадити, у складу са општим правилима одговорности за штету (Закон о облигационим односима РС, последња измена 74/2004).

Закон о слободном приступу информацијама, 2001

У Републици Српској је Уставом загарантовано право да свако буде тачно, потпуно и благовремено информисан о питањима од јавног значаја. Ово право је даље разрађено у Закону о слободном приступу информацијама (Сл.лист РС, бр. 20/2001), који налаже представницима јавног сектора да дају информације и одговоре на све упите у вези са својим активностима, укључујући планске документе, дозволе, ревизије итд.

Као што је поменуто у другим одељцима, израда и усвајање планских докумената (просторни и урбанистички планови), као и процес ЕИА, подлежу јавном објављивању и процесу консултација, у складу са релевантним законима.

Захтеви за прекограничне консултације

Закон о заштити животне средине (Сл. лист РС, бр. 71/2012, 79/2015) утврђује услове за консултације у случају прекограничних ефеката пројеката. Надлежно министарство је дужно укључити надлежни орган у одговарајућој држави, ентитету Федерације БиХ или Дистрикту Брчко и дати релевантне информације о пројекту и његовим потенцијалним прекограничним ефектима. Од надлежног министарства се тражи да размотри мишљења и коментаре добијене од погођене земље/ентитета/дистрикта у фази Прелиминарне студије утицаја на животну средину и да омогући релевантним заинтересованим странама и органима да учествују у јавној расправи о процени утицаја на животну средину. Мишљења и коментари са јавне расправе укључени су у препоручене измене и допуне Студије утицаја на животну средину.

5 План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима током изградње ("CESMP")

5.1 Сврха и обим плана

Захтеви послодаваца, које је припремио APC као део тендерске документације за овај пројекат, постављају јасан захтев за будућег извођача пројектовања и изградње („Извођач“) да изради потпуни План управљања животном средином и социјалним питањима изградње („CESMP“).

Сврха CESMP-а је да утврди како ће се обавезе за ублажавање које су преузете кроз ЕСИА процес имплементирати, пратити и одржавати. Садржај CESMP-а је од суштинског значаја за премошћивање налаза ЕСИА, захтева постављених у Еколошкој дозволи и овог ЕСМП-а са имплементацијом мјера ублажавања. CESMP треба да обезбеди упутства како ће се управљати обавезама у области животне средине, социјалних питања и здравља од припреме главног пројекта, преко фазе предизградње (припремне) до изградње пројекта аутопута.

CESMP је живи документ који:

- Укључује мере ублажавања утицаја на животну средину и друштво идентификоване кроз ЕСИА процес у свеобухватан оквир како би се олакшало и обезбедило одговарајуће управљање током фазе изградње пројекта;
- Приказује обавезе (укључујући релевантне националне прописе и законске захтеве и захтеве ЕИБ-а);
- Обезбеђује оквир за укључивање обавеза у планове и процедуре за грађевинске активности;
- Приказује поделу одговорности за постизање CESMP захтева укључујући обезбеђивање обуке;
- Приказује посебне планове управљања (CESMP под-планове) који ће испунити захтеве националног законодавства и ЕИБ еколошких и друштвених стандарда;
- Обезбеђује програм праћења и извештавања (укључујући корективне мере);

5.2 Улоге и одговорности

Улоге и одговорности грађевинског тима будућег Извођача одређене су захтевима послодаваца (APC) и Општим захтевима FIDIC жуте књиге. Као минимум, будући уговарач мора именовати Менаџера за заштиту животне средине, социјална питања, здравље и безбедност (у даљем тексту ESHS менаџер) чије одговорности укључују:

- Да припреми и одржава План управљања животном средином и социјалним питањима током изградње (CESMP) и пратеће подпланове;
- Да управљање имплементацијом CESMP -а и припадајућих подпланова;
- Да помогне пројект менаџеру APC-а (APC ПМ) да управља, ажурира и одржава овај ESMP како би се осигурала усклађеност са законским прописима, дозволама, лиценцама и међународним споразумима PC;
- Да осигура да сви подизвођачи ангажовани на овом пројекту имају ESHS обуку како би се осигурало да је радна снага компетентна да имплементира захтеве CESMP-а;
- Да води ESHS евиденцију на локацији у складу са програмом мониторинга и установљеним KPI (кључним индикаторима учинка), несрећама и инцидентима, корективним мерама, обуком радника и подацима и статистиком о здрављу и безбедности радника (OHS);
- Да подноси месечне извештаје Пројект менаџеру APC-а;
- Да извештава о еколошким инцидентима и акцидентима, повредама на раду и сл.;
- Да идентификује и преиспита еколошке и безбедносне ризике повезане са грађевинским радовима;
- Да имплементира обавезе Извођача из Плана ангажовања заинтересованих страна („SEP“), укључујући управљање жалбама и извештавање о статусу жалби;
- Да одржава добре односе са локалном заједницом;

Неопходно је да ESHS менаџер извођача течно говори енглески/локални језик и да је у стању да ефикасно комуницира са запосленима на градилишту. Извођач треба да обезбеди преводиоце ако ESHS менаџер није у могућности да комуницира директно на језицима/дијалектима које користе радници.

ESHS менаџер ће такође имати улогу да се ангажује са заинтересованим странама, посебно са локалним заједницама и управља жалбама, као што је описано у SEP-у. У овом случају, та особа ће морати да течно говори локални језик, а ако не, Извођач мора да именује другу особу са одговарајућим вештинама за ову улогу.

5.3 Обука и свест радника

CESMP треба да садржи захтев о обавези упознавања са градилиштем за све запослене, извођаче и посетиоце који присуствују градилишту. Сви запослени и извођачи треба да се упознају са садржајем овог документа.

Здравље и безбедност свих појединаца који раде на изградњи пројекта су од највећег значаја за APC. Неопходно је да Извођачи обезбеде безбедно радно место и развију културу која значи да сваки члан особља брине о својој безбедности и безбедности других. Ово укључује спремност да успорите процес или чак прекинете рад ако је потребно, уз помоћ следећих обука:

- Безбедносна обука за сво особље на њиховом језику, која покрива све опасности и безбедносне протоколе на њиховим пословима.
- Посебна обука за специфичне опасности, нпр. рад на висини, рад у скученим просторима у ископима, рад са струјом.

Будући Извођач и њихови подизвођачи, морају обезбиједити нивое обуке како би осигурали да је радна снага компетентна за примену CESMP-а. Циљеви програма обуке Извођача треба да буду:

- Информисати запослене о њиховим ESHS одговорностима током изградње.
- Објаснити методе и технике које се могу користити за смањење утицаја на животну средину и повећање безбедности радника.
- Информисати све запослене о ESHS политикама, Кодексу понашања, управљању смештајем радника (укључујући социјалне установе) и Механизму за жалбе радника.
- Омогућити запосленима да реагују на ванредне ситуације на безбедан и ефикасан начин.
- Побољшати комуникацију између свих страна ангажованих на грађевинским радовима у вези са еколошким и безбедносним аспектима Пројекта.

Одговорност Извођача и његових подизвођача је да обезбеде да су њихови запослени довољно квалификовани и обучени да преузму задатке који су им додељени. APC-ов пројект менаџер ће надгледати сертификацију радника и поштовање закона.

Извођач мора да обезбеди да сваки радник има неопходну ESHS обуку како би разумео ризике повезане са изградњом аутопута.

Извођач радова и њихови подизвођачи морају водити званичну евиденцију о обуци пруженој сваком раднику.

Сваки радник мора добити уводни брифинг о градилишту приликом прве посете градилишту. Неопходно је да сваки радник разуме ESHS протоколе описане у овом CESMP-у, ESHS План управљања Извођача као и детаљне подпланове.

CESMP чини основу за отварање градилишта и укључује разматрање:

- Општих ризика са радом широм градилишта, укључујући брзину возила и несреће и инциденте у вези са радом.
- Захтева за личном заштитном опремом (који се односе на посао који се обавља).
- Локације сабирних тачака.
- Локације објеката за складиштење опасних материја и отпада.
- Механизма за жалбе радника.
- Потенцијални хитних ситуација и почетне акције.
- Контакт бројева за хитне случајеве.

Наведене теме морају бити описане Приручнику (књижици) о безбедности на локацији коју ће изградити Извођач. Копију Безбедносне књижице треба обезбедити сваком појединцу током уводног брифинга.

Уколико се CESMP ажурира као последица промене у ESHS процени ризика, тада се уводна обука мора модификовати и сви постојећи радници морају бити обавештени о променама. Уводни брифинзи се могу поновити ако се сматра потребним.

5.4 Механизам за жалбе радника (“WGM”)

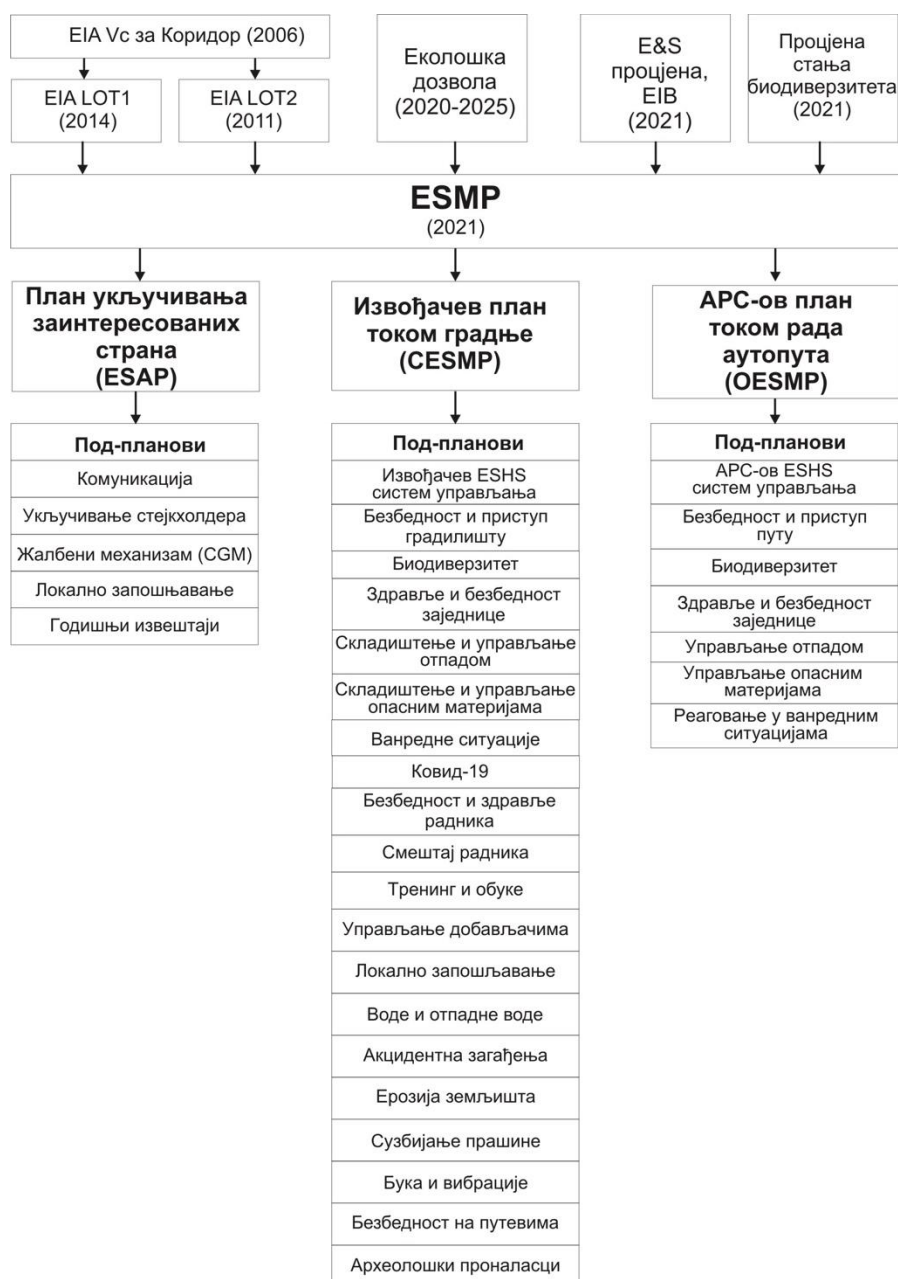
Механизам за жалбе радника (“WGM”) односи се на питања од значаја, појединачна или колективна, која може покренути било који радник ангажован на изградњи аутопута, односно запослени у APC-у, Пројект менаџер APC-а, Извођач радова и њихови подизвођачи. Ове забринутости се могу односити на услове запошљавања, радно окружење, радне односе, радну праксу и свако уочено кршење њихових уговорних или законских права.

WGM-ом управља Пројект менаџер APC-а у име APC-а.

5.5 Под планови

Док APC задржава укупну одговорност за укупни систем управљања животном средином и социјалним питањима за пројекат, одговорност за испоруку подпланова деле Извођач (током фазе изградње) и APC (током фазе рада). Шема руте ЕСМС документације дата је на слици 3

Слика 4: Шема ESMS документације са подплановима

Овај ESMP има за циљ да послужи Извођачима као оквир за управљање ESHS ризицима повезаним са грађевинским активностима.

5.6 Мониторинг, надзор и извештавање

Програм ESHS мониторинга биће спроведен како би се верификовала ефикасност CESMP -а и његових подпланова. Циљеви мониторинг програма су следећи:

- Да провери испуњавање важећих стандарда.
- Да процени ефикасност планова управљања и мера ублажавања и идентификује све недостатке.
- Да омогућити пречишћавање и унапређење планова управљања и мера ублажавања ради даљег смањења утицаја.
- Да омогућити идентификацију непредвиђених проблема или промена у операцијама и обезбедити информације за развој мера ублажавања за решавање тих проблема или промена.

Мониторинг ће обухватити следеће:

- Дневне и недељне инспекције од стране Извођача ради идентификовања кључних проблема
- Периодичне инспекције и ревизије од стране APC-овог пројект менаџера и APC-овог ESHS менаџера

Извођач радова и њихови подизвођачи треба да воде евиденцију како би могли да обезбеде податке и информације које ће бити укључене у месечне извештаје APC-овом пројект менаџеру. Основу активности ревизије треба да предузму APC-ов пројект менаџер и његови представници. APC задржава право да у било ком тренутку током фазе изградње предузме еколошке, социјалне и здравствене и безбедносне инспекције и ревизије.

Посебну улогу имаће и FIDIC надзорни инжењер који ће са своје независне позиције стране пратити имплементацију CESMP-а.

5.7 Инциденти и несреће

Будући извођач радова ће бити одговоран за управљање, праћење и извештавање о свим инцидентима, несрећама и ванредним ситуацијама. Извођач мора да пријави ове догађаје, њихове потенцијалне последице и предложено решење APC-у.

Све веће несреће и/или смртни случајеви морају бити пријављени директору пројекта APC-а и APC-овом пројект менаџеру у року од 2 сата.

Сваки ESHS инцидент или несрећа мора бити пријављена директору пројекта APC и премијеру APC-а у року од 24 сата.

Извођач треба да пријави сваку „значајну неусаглашеност“ у року од 24 сата. Ови догађаји су дефинисани као:

- намјерно или непромишљено занемаривање било које посебне забране, обавезе или обавезе наведене у CESMP -у; или
- сваки инцидент који има, или је вероватно да ће довести до значајне, озбиљне или неповратне штете или утицаја на животну средину или штете, утицаја или штете по животе, средства за живот, квалитет живота, здравље, безбедност, имовину или културно наслеђе; или
- има или ће вероватно имати значајан и негативан утицај на репутацију или пословање APC-а или ЕИБ-а.

Извођач радова треба да пријави сваки „Значајан догађај у животној средини или друштву“ у року од 24 сата. Ови догађаји су дефинисани као:

- ослобађање било које опасне супстанце на или са било које имовине повезане са Пројектом;
- сваки непредвиђени инцидент, несрећу или околност која је довела или би могла да доведе до значајне, тешке или неповратне штете или утицаја на животну средину, или штете, утицаја или штете по животе, средства за живот, квалитет живота, здравље, безбедност, имовину или културно наслеђе погођених људи;

- сваки инцидент или несрећу у вези са Пројектом који је резултирао смрћу или значајним повредама; и/или
- свака материјалну експлозију или пожар на или на било којој имовини повезаној са Пројектом.

5.8 Преглед и ажурирање Плана

CESMP би требао бити ажуриран и одржаван од стране APC-овог пројект менаџера, како би се осигурало ефикасно управљање утицајима пројекта на ESHS. Конкретно, Извођач треба да помогне APC-овом пројект менаџеру у ажурирању како би се осигурала усклађеност са законима, дозволама, лиценцама и споразумима РС. CESMP и подпланове који чине део CESMP-а ће Извођач прегледати најмање на три месеца тако да:

- обезбеди усклађеност са свим изменама грађевинских или привремених радних дозвола;
- одражава налазе било које интерне ревизије или веће неусаглашености/инциденте;
- осигура да одражава добру међународну праксу;
- укључује налазе истраживања пре изградње или случајне археолошке налазе; и
- узима у обзир ставове заинтересованих страна или њихове притужбе.

Све предложене измене CESMP-а ће бити размотрене и договорене са APC-овим ESHS менаџером пре него што се успостави званична ревизија CESMP -а.

6 План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима

Ово поглавље представља План управљања заштитом животне средине и социјалним питањима („ESMP“). ESMP резимира скуп мера за ублажавање утицаја на животну средину и социјална питања идентификованих кроз ESIA процес, и утврђује низ основних стандарда и аранжмана са циљем да се омогући будућем Извођачу да обезбеди да изградња аутопута Вукосавље-Јоховац буде у складу са националним (РС) прописима и ЕИБ-овим E&S стандардима.

6.1 Бука

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтн и план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
Емисија буке	У фази пројектовања - Од извођача радова (пројектанта) захтевати да уради Студију буке и да резултате угради у Пројекат заштите од буке (који је део главног пројекта и подлеже одобрењу Државне комисије за ревизију). Студија буке мора укључити одговарајућа мерења дневне и ноћне буке у близини репрезентативних рецептора и моделирање буке дуж трасе. На основу резултата Студије буке треба утврдити потребу за баријерама од буке, њихову локацију и техничке детаље (висина, параметри, итд.). - Становнике насеља у близини места где ће бити постављене баријере за буку треба унапред консултовати (у складу са захтевима SEP-а). Пре изградње - Извођач радова треба да успостави План управљања буком и вибрацијама (“NVMP”) како би осигурао да се најтише доступне	Насеља и други осетљиви рецептори буке у близини градилишта	Извођач	Студија буке (као део Главног пројекта); CESMP – План управљања буком и вибрацијама (“NVMP”); План управљања саобраћајем (TMP); План управљања заинтересованим странама (SEP)	Пројектовање - Основна (нулта) мерења буке у близини осетљивих рецептора - Записници са консултација са изложеним члановима заједнице Пре изградње и током изградње - Проактивна мерења када се предузимају бучне активности са преносивим мерачем буке на најближим	- Број прекорачења у зони рецептора осетљивим на буку - Број притужби у вези са буком у зони осетљивих рецептора

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтн и план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	технике изградње користе за ограничавање излазне буке током грађевинских радова; • Извођач треба да успостави План управљања саобраћајем (ТМР) који ће укључивати све договорене мере за смањење буке; • Извођач радова треба да усвоји и следи најбоља изводљива средства како би осигурао да се користе најтише доступне технике постројења и изградње. • Тамо где је прикладно, треба предузети микролоцирање како би се обезбедило да се утицаји грађевинске буке минимизирају и да се опрема лоцира што је даље могуће од рецептора осетљивих на буку. Рецептори осетљиви на буку су они који укључују боравак или смештај људи на лицу места. • Кретање грађевинских возила током изградње пројекта треба планирати тако да буде кроз главне путеве и кратким делом необележеног пута до локације. Планирање транспортних путева укључујући привремене приступне путеве и градилишта треба обавити тако да се избегну насељена подручја, осетљиви рецептори и села, што је више могуће. Изградња • Ограничити све грађевинске активности на дневни термин (06-22) током нормалног радног времена. • Изводити грађевинске активности у складу са максимално дозвољеним нивоима буке.				локацијама рецептора осетљивих на буку. Резултате мониторинга буке упоредити са критеријумима ЕУ и прописима РС. • Редовни преглед евиденције о одржавању возила/машина/опreme. • Мониторинг буке од стране независне овлашћене куће код најближих рецептора осетљивих на буку ако су примљене значајне жалбе или су нивои буке значајно прекорачени (према договору са	

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	Нивои буке не би требало да прелазе ЕУ и националне границе буке у животној средини (наведене у Еколошкој дозволи). Тамо где постоји разлика између националних и међународних граничних вредности, треба применити строжу. - Пружити претходне информације заједници о свим планираним бучним активностима - Строго обезбедити употребу заштитне личне опреме за заштиту слуха код радника изложених буци - Редовно пратити нивое буке како би све емисије буке из грађевинских активности биле у складу са дозвољеним максималним нивоима, укључујући сва возила и машине на локацији - Уколико дође до притужбе на буку, Извођач треба да то пријави APC-овом пројект менаџеру и Надзорном Инжењеру. Извођач и APC-ов ПМ ће заједно размотрити одговарајуће мере ублажавања.				APC-ом (Надзорни инжењер). Проценити ефикасност корективних мера предузетих када су запажена прекорачења нивоа буке или су пристигле притужбе на буку.	

6.2 Вибрације

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
Вибрације	Пре изградње Као део CESMP-а, потребно је сачинити План управљања буком и вибрацијама („NVMP“) који	Насеља у близини извођења грађевинск	Извођач	CESMP – План управљања буком и	Мониторинг вибрација које врши лиценциран а независна	Број прекорачења дозвољених нивоа вибрација у

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	треба да укључи мере и процедуре за смањење вибрација - Куће и друге осетљиве рецепторе у близини извора вибрација (нпр. минирање, побијање шипова и руковање тешком опремом за земљане радове) треба идентификовати пре изградње. - Потребно је извршити процену утицаја очекиваних вибрација на рецепторе (куће и станаре) у близини извора вибрација, и ако процене покажу потенцијал за оштећење објекта, треба развити алтернативне методе изградње како би се спречила штета - Каменоломе и добављаче (који нису директно одобрени од стране Носиоца пројекта) потребно је проценити како би се утврдило да је рад ових објекта у складу са дозвољеним активностима и релевантним условима рада (укључујући и ново вибрација који се тамо генеришу). Изградња - Изводити грађевинске радове у оквиру максимално дозвољених нивоа вибрација. Ако су стандарди вибрација прекорачени, треба предузети додатне мере за смањење ефеката вибрација и, ако је потребно, променити методе рада како би се користила опрема која генерише ниже нивое вибрација. - Када то захтева Надзорни инжењер или национална инспекција, мерења вибрација тла треба да обави лиценцирана кућа у складу са стандардима РС. Ако су дозвољени нивои	их активности		вибрацијама ("NVMP");	кућа у складу са прописима РС, а по договору са АРС-ом. - Процена ефикасност и контролних мера за смањење утицаја вибрација. - Праћење усклађеност и са условима дозволе/сагласности за минирање (у случају минирања на градилишту или у каменоломима)	зони осетљивих рецептора - Број притужби у вези са вибрацијама у зони осетљивих рецептора. - Усклађеност са условима дозволе/сагласности - Континуирана побољшања у броју пријављених прекорачења вибрација

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	вибрација прекорачени у близини најближих зграда, размотрити друге методе контроле за смањење нивоа вибрација колико је то изводљиво. Жалбе пристигле по основу прекомерних вибрација потребно је решавати кроз жалбени механизма заједнице.					

6.3 Квалитет ваздуха и сузбијање прашине

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни и план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
Загађење ваздуха и прашина	Пре изградње - Као део CESMP-а потребно је израдити План управљања квалитетом ваздуха и прашином Изградња - Извођач треба да идентификује стратегије за управљање прашином на путу током извођења Пројекта. - Извођач радова треба да обезбеди посебно одређен простор за прскање и прање возила и опреме. - Извођач радова треба да користи правилно одржавана возила и грађевинску опрему са контролом емисија.	Насеља у близини извођења грађевинских активности	Извођач	CESMP – План управљања квалитетом ваздуха и прашином	- Свакодневна визуелна провера да се облак прашине не шири ван зоне градилишта. - Мерење концентрације прашине и евалуација резултата у складу са националним /међународним стандардима ако то	- Број притужби на квалитет ваздуха код осетљивих рецептора - Континуирано побољшање у броју пријављених инцидената у вези са квалитетом ваздуха

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтн и план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	• 20 km/h speed limit should be applied on unsealed/unpaved surfaces close to settlements and sensitive receptors. • Ограничење брзине од 20 km/h треба применити на неасфалтираним површинама у близини насеља и осетљивих рецептора. • Камioni који превозе агрегате морају имати покривен терет. • Ако је потребно, воду треба користити за навлаживање путева на градилишту и ископима како би се смањила прашина. • Складиштење залиха огољеног површинског материјала, нпр. камена, песка и земље, гомилање неопраних материјала, треба ограничити. Залихе треба да буду што је могуће затворене или покривене. • Залихе треба поставити што даље од рецептора. Ветроломи или системи за заштиту од прашине (укључујући прскалице) треба да буду изграђени око главних грађевинских активности где је то потребно и, ако је могуће, у близини потенцијално прашњавих радова како би се смањио утицај на оближње стамбене рецепторе. • Треба применити добру праксу код избора пројектних возила, која испуњавају најновије стандарде о емисији (нпр. ЕУРО 3 или УС ЕПА Tier 2 стандарде за емисије) и која се одржавају у разумном радном стању. • Када се не користе, возила би требало да буду угашена осим ако је то због здравствених и безбедносних разлога (нпр. због рада клима уређаја, и сл.).				захтева АРС/Инжењер. Визуелно праћење прашине може бити прихватљиво, према договору са АРС-ом/инжењером. • Проценити ефикасност контролних мера за сузбијање прашине. • Жалбе се решавају преко Механизма за жалбе заједнице.	

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни и план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	- Опрема за контролу загађења ваздуха (нпр. филтер врећа) треба да буде инсталирана и коришћена за фабрике асфалта. - Искомуницирати ризик пројекта са локалним заједницама и позабавити се проблемима у складу са тим. Пратити све жалбе поднете (путем жалбеног механизма) од локалних заинтересованих страна као додатно средство за праћење мера управљања прашином					

6.4 Површинске воде (ријека Босна и њене притоке)

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
Рад у кориту реке; Радови на регулацији реке; Проливање / Цурење у површинске воде; Настанак отпадних и атмосферских вода; Ризик од поплава током	Пројектовање и пре изградње - Треба израдити План управљања биодиверзитетом. План треба да одреди еколошке захтеве и мере контроле током грађевинских радова у близини површински вода укључујући радове у води - У складу са Еколошком дозволом (поглавље 3.2.3): хидротехнички објекти на раскрсници магистралних путева са водотоцима треба да буду димензионисани на максималне протицаје 100-годишњег повратног периода за мостове и 50-годишњег повратног периода за пропусте. - Највећи део трасе налази се у алувијалном подручју подложном поплавама. Извођачи треба да се консултују са надлежним органима за управљање водама и да испуне све захтеве	Река Босна и њене притоке	Извођач	CESMP – - Управљање биодиверзитетом; - Управљање водама и отпадним водама; - Одговор на инцидентна загађења; - Складиштење и управљање опасним материјама;	- Мониторинг током изградње као што је специфицирано у Еколошкој дозволи - Праћење замућења водотока у зони сваке тачке испуста - Канале и друге пропусте за	- Any increase of flood risk on site (upstream or downstream of the site) resulting from Project activities - Свако повећање ризика од поплава на локацији градилишта

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
грађевинских радова;	специфичне за локацију за радове у областима у опасности од поплава; - Одговарајући приступ и безбедна склоништа биће идентификована за случају поплава. Водотоцима мора бити омогућен одговарајући приступ за одржавање, ако буде потребно. - Радове у коритима треба планирати како не би дошло до промјене хидролошког режима ријеке Босне и њених притока. - План приправности и реаговања у ванредним ситуацијама и План реаговања на инциденте загађења (укључујући управљање изливањем) треба да се имплементирају, адресирајући све уобичајене ризике или утицаје, дефинишући одговор, одговорности, опрему, потребе за обуком особља на локацији, итд. - Величину радне површине у кориту ријеке Босне (и било којег другог тока) треба смањити и ограничити колико год је то изводљиво. - Уклањање дрвећа у зони обале река треба свести на минимум. - Грађевинске активности ће бити планиране и предузете како би се избегло било какво значајно повећање ризика од поплава, укључујући мере као што је одржавање водотокова чистим од препрека и отпада како би се смањио ризик од блокаде. Изградња - Грађевински радови треба да буду планирани за периоде са малим падавинама/периодима малог протока, кад год је то могуће;				воду треба периодично надгледати да ли постоје блокаде како би се обезбедио неограничен проток воде. Сва испуштања отпадних вода треба пратити у складу са националним прописима и Водном дозволом.	(узводно или низводно од локације) као резултат пројектних активности - Све отпадне воде испуштене у складу са Водном дозволом издатом од стране локалних власти. - Свака ерозија речних обала - Број случајних изливања која су доспела до површинских вода.

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	• Стварање стрмих падина и великих изложених подручја у близини река треба свести на минимум; • Треба спровести мере за задржавање и управљање површинским отицањем воде са градилишта и испунити прописане стандарде захтеве надлежних органа; • Одговарајући систем за одводњавање градилишта треба обезбедити укључујући запорне вентиле, јарке или одводе и одрживе системе за одводњавање, или еквивалентне, са објектима за пречишћавање одговарајуће величине, као што су базени за таложње или задржавање; • Требало би користити сепараторе уља, ако то захтевају надлежни органи на градилишту и радним објектима; • Прибавити потребне сагласности за испуштање одводње, површинских вода и отпадних вода са градилишта у водотоке или одлагање ван локације; • Водотокови и припадајућа дренажа земљишта унутар или у близини градилишта треба да буду заштићени у складу са захтевима које поставља надлежни орган. Ово ће укључивати одговарајуће мере предострожности при раду у водотоцима или у близини водотокова, скретању токова, изградњи нових пропуста; • По потреби, радови у близини водотока треба да укључе постављање тачке испуштања пумпане воде (у зависности од количине пумпане воде могу бити потребне мере заштите од ерозије); • Складиштење великих залиха земљаних набачаја, опасних материја (уље, боје), паркирање машина, одлагање отпада треба					

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	вршити даље од водотокова и подручја склоних поплавама; - У областима у којима ће се складиштити опасни материјали и отпад, треба обезбедити секундарну изолацију како би се задржало било какво цурење, и вршити редовна пражњења како би се спречило преливање. Комплете за случај изливања треба чувати на кључним локацијама на лицу места, а посебно на местима за пуњење горива. Особље ће бити обучено за њихову употребу; - Сваки инцидент изливања треба одмах санирати, пријавити и треба да буде предмет истраге. - Контаминирани материјали, укључујући земљиште, треба уклонити са локације ради одговарајућег третмана и одлагања у складу са локалним прописима. - Танковање горивом свих постројења, возила и машина треба да се врши на најмање 50 м било ког водотока, одвода или канала који води до водотока. - Санитарна отпадна вода из радничких објеката биће захватана привременим канализационим инсталацијама и одложена ван локације од стране лиценцираних извођача или повезана на локални канализациони систем где постоји. - Успостављање и рад бетонских база биће у складу са захтевима надлежних органа. Вода за прање из постројења за дозирање неће се испуштати у водотоке осим ако то одобри надлежни орган. - Замућеност воде узводно и низводно од радног простора треба визуелно пратити и поредити. У случају повишене замућености низводно од					

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	Кључни индикатори учинка
	градилишта, треба прекинути радове и предузети корективне мере. - Хербициди се не смеју користити у близини водених токова. - Обнављање и ревегетација подручја радилишта или постепено обнављање вегетације како се изградња одвија треба бити имплементирана. - Training should be provided to machine operators with attention to inspection to leaks, safe storage, and handling of fuels/oils/hydrocarbons near the watercourses and/or precautionary measures to prevent contamination. - Треба обезбедити обуку руковооцима машина са пажњом на инспекцију цурења, безбедно складиштење и руковање горивима/уљима/угљоводоникима у близини водотока и/или мерама предострожности за спречавање контаминације.					

6.5 Подземне воде

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Снабдевање водом приватних корисника (PWS) Утицај на водоснабдевање приватних	Пројектовање и пре изградње Као део Плана управљања водама и отпадним водама – треба развити процедуру за приватно кориснике водних ресурса (ПВС) која укључује: Идентификацију корисника који се налазе низводно од подручја ископавања	Приватни корисници водних ресурса у близини грађевинских радова.	Извођач	CESMP – План управљања водама и отпадним водама – Процедура за приватне кориснике	Мониторинг снабдевања водом угрожених приватних корисника треба предузети	Број угрожених корисника

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
корисника услед нарушавања режима подземних вода током ископавања/одводњавања;	/одводњавања, укључујући начин и извор њиховог снабдевања водом (нпр. приватни бунари, каптирани извори, и сл.), слив извора снабдевања и дистрибутивну инфраструктуру; - Процена ризика: Проценити да ли постоји могућност да ископавање (или исушивање ископа) може негативно да утиче на количину, квалитет или континуитет воде код корисника, и предвидети одговарајуће ублажавања да би се избегао или смањио ризик; - Обезбеђивање привременог или трајног алтернативног снабдевања угрожених корисника, ако је потребно. Стални алтернативни извор снабдевања треба да буде упоредив или бољи од тренутног извора и може укључивати бушотину подземне воде или алтернативни извор воде/извор са цевоводом и пратећом инфраструктуром;			водних ресурса;	током и након фазе ископавања/одводњавања а како би се осигурало да се основни квалитет и количина воде код корисника поново успостави. Мониторинг треба да траје најмање 6 месеци уз месечно узорковање са извора и на месту снабдевања.	
Контаминација подземних вода услед цурења и изливања;	Изградња - Безбедно претакање горива и руковање бензином треба практиковати у складу са процедуром за снабдевање горивом, руковање и дистрибуцију и процедуру за спречавање изливања и реаговања (као део CESMP-а). - Привремена складишта горива треба планирати и спровести са секундарним	Плитка алувијална издан формирана у долини реке Босне	Извођач	CESMP – - План управљања водама и отпадним водама; - Одговор на инцидентна загађења; - Складиштење и	- Дневна визуелна контрола отпадних вода које излазе са градилишта - Канале и друге пропусте за воду треба периодично	- Број притужби на квалитет подземних вода - Број случајних изливања у подземну средину и

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	прихватом како би се спречило проливање у земљиште и подземну средину. - Случајно изливање треба превенирати кроз добру праксу и ограничење пуњења горива у близини свих водотокова и близу зона заштите подземних вода. - Тамо где се грађевинска опрема не може померити до места за пуњење горива, непропусна површина (као што су мобилни прихвати за цурење горива) и комплети за реаговање за случај изливања ће се користити током пуњења грађевинске опреме како би се спречило случајно цурење у подземне воде. - Опасне материје не треба складиштити у зонама ископа. - Складиштење опасних материја на отвореним просторима треба да буде минимално у величини и времену. - Атмосферске воде (укључујући било које површинско отицање и токове настале услед падавина, дренаже или других извора) треба да буду пропуштене кроз систем за прихват/таложeње пре испуштања у природни реципијент. - Свако коришћење ресурса подземних вода мора бити одобрено од стране надлежног органа за воде. - Постројења за мешање бетона и асфалта треба лоцирати како би се избегла подручја плављења и подручја са високим нивоом подземних вода. - У случају одводњавања, треба избегавати значајне промене режима подземних вода колико год је то могуће.			управљање опасним материјама;	надгледати да ли постоје блокаде како би се обезбедио неограничен проток воде. - Водна дозвола коју ће издати надлежни водопривредни орган може захтевати праћење нивоа подземних вода у домаћим бунарима у близини градилишта (ако је потребно). - Жалбе се решавају кроз Механизам за жалбе заједнице.	подземне воде Број инцидената изазваних операцијама одводњавања

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	Свако испуштање на земљу и водене токове треба прегледати како би се осигурало да брзина протока не узрокује ерозију или спирање.					

6.6 Земљиште и ерозија

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Дестабилизација или ерозија земљишта и седимента који се накопљају током земљаних радова	Пројекат - План ерозије земљишта треба израдити и имплементирати (укључујући контролу седимента) како би се осигурало да се принципи најбоље праксе управљања примењују током изградње; - Заштиту од ерозије треба поново проверити и пројектовати тако да може да се носи са убрзаним и повећаним протицајима. Посебно је значајно на излазу попречних дренажних конструкција и где се очекује већа површинска отицање дуж насипа. - Заштита косина треба да обухвати биоинжењеринг и/или додатна инжењерска решења (сидрење, потпорни зидови или побољшана дренажа), како унутар тако и изван коридора аутопута. - Извођач радова треба да дизајнира и инсталира робустан геотехнички систем за праћење (пиезометри, инклинометри) за	Motorway corridor, construction sites	Contractor	CESMP – Soil Erosion Plan;	- Daily visual inspections - Evaluate the effectiveness of the control measures - Geotechnical monitoring system (piezometers, inclinometers) for slope movement control	Reports on any soil erosion

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	контролу кретања нагиба, како током изградње тако и током рада. Пре изградње - План контроле ерозије тла и седимента треба израдити и имплементирати како би се осигурало да се принципи најбоље праксе управљања примењују током изградње; Изградња - Земљани радови треба да буду организовани и распоређени како би се ограничила површина изложеног тла; - Отворене земљане радове треба постепено и брзо стабилизovati (нпр. употреба малча, агрегата, геотекстила); - Треба применити мере контроле седимента. Отицање треба контролисати пресретањем, преусмеравањем или транспортом до стабилизovаних подручја, преко падина са минималним нагибом; - Главни земљани радови треба да буду планирани за сезону малих падавина; - Све падине и површине голог тла треба стабилизovati пре почетка снежне сезоне; - По завршетку изградње, првобитни нагиб и шема дренаже треба поново да се успостави, колико је то могуће.					
Губитак, збијање или деградација	Уклоњени површински слој земље треба ускладиштити поред ископане површине и	Пољопривр едно	Извођач	CESMP –	Визуална инспекција	Број жалби по основу

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
пољопривредног земљишта током изградње.	касније користити за покривање затрпаних површина; - Уклањање горњег слоја тла и складиштење залиха треба прекинути ако је горњи слој земље засићен водом; збијање тла и дуготрајно оштећење структуре земљишта биће избегнуто руковањем земљиштем које је у одговарајућем сувом стању, а не током влажног времена; - Уклоњени површински слој земље треба сачувати за поновну употребу; - Залихе површинског слоја земље треба да имају адекватну висину и нагиб косина, а њихову ерозију треба спречити контролисаним збијањем до нивоа који не представља опасност од развоја анаеробних процеса; - Ископи и површине изложеног тла треба да буду враћени у првобитно стање чим је то изводљиво након завршетка грађевинских радова на одређеном подручју.	земљиште дуж у близини градилишта		Процедура управљања површинским слојем земљишта		деградираног земљишта
Контаминација земљишта услед акцидентног испуштања опасних материја или отпада.	Пре изградње - План реаговања у ванредним ситуацијама (укључујући управљање изливањем) треба да се примени, адресирајући ризике или утицаје, дефинишући одговор, одговорности, опрему, потребе за обуком особља на локацији, итд. - Треба применити одговарајуће радне процедуре како би се смањио ризик од случајног испуштања током складиштења и руковања опасним материјама, прања	Градилиште са свим пратећим објектима	Извођач	CESMP – План реаговања у ванредним ситуацијама; План управљања опасним материјама;	- Визуелна инспекција - Узорковање и анализе земљишта	- Мере контроле земљишта на снази - Број случајева загађења земљишта

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	постројења и опреме и пуњења горива и одржавања машина и возила; Изградња - Површинско отицање са градилишта (укључујући са одлагалишта површинског слоја тла) биће олакшано адекватном дренажом. - Складиштење горива, уља, хемикалија и течног отпадног материјала треба да се врши у одређеним, наменским просторима, опремљеним заштитом од изливања. - Руковање горивом и одржавање машина и возила треба да се обављају у наменски одређеном простору са доступним комплетима за изливање и посудама за прихват исцуривања; - На градилиштима (бетонске базе, складишта, радионице, погони за пуњење горива, паркинг простори) треба имплементирати мјере контроле загађења, укључујући обезбјеђивање затворених површина и сепаратора уља, у складу са регулаторним захтјевима РС и најбољом међународном праксом;					

6.7 Ископано земљиште и управљање отпадом

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Одлагање ископаног земљишта; Настанак отпада током изградње;	Изградња - Главни Извођач треба да припреми и одржава План управљања грађевинским отпадом (ЦВМП) и План управљања позајмиштима (БМП). Плановима треба идентификовати специфичне врсте и количине отпада који ће вероватно настати током процеса изградње, укључујући: ископани материјал, грађевински отпад, отпад од рушења и ископавања. - Већину ископаног материјала који ће бити произведен треба поново користити, ако је погодно, било као инжењерски материјал за насипање или у земљаним радовима за ублажавање утицаја на животну средину пројекта - Ако ископани материјал није погодан као инжењерска испуна, треба тражити могућности да се пронађе одговарајућа употреба (регионални грађевински пројекти, заштита од поплава, итд.); - Тамо гдје настаје, отпад ће бити класификован у складу са регулаторним захтјевима РС о инертном, неопасном и опасном отпаду; - Мешање инертног, опасног и неопасног отпада, било током сакупљања или складиштења, неће бити дозвољено; - Отпад треба да се одвоји и складишти у контејнере и друге посуде за складиштење, јасно обележене, прекривене или затворене када се отпад у њих не одлаже;	Градилишта и пратећи објекти	Извођач	CESMP – План управљања отпадом (CWMP) План управљања позајмиштима (BMP)	- Визуалне инспекције - Евиденција отпада, документи о примопредаји отпада - Жалбе се решавају преко Механизма за жалбе заједнице	- Број инцидената у вези са одлагањем и управљањем грађевинског отпада - Број загађења везаних за одлагање грађевинског отпада и управљање позајмиштим а

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	- Пластична фолија ће се користити за спречавање испирања из отпадног земљишта и агрегата тамо где се они не налазе у контејнерима или другим судовима за складиштење; - Течни отпад ће се складиштити на површинама са тврдом површином са секундарним прихватом (изолацијом) да би се спречило изливање; - Свако уклањање отпада са локације вршиће лиценцирани подизвођачи у складу са регулаторним захтјевима РС о трансферу, третману и одлагању отпада и уз одговарајућу документацију;					

6.8 Биодиверзитет

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Перманентни губитак дела шумског фрагмента Црне јове; Изградња петље "Требава" у близини места Кожухе, могла би довести до губитка око 2,5 ха (или 15%)	Пре изградње - Треба сачинити План управљања биодиверзитетом (BMP) Изградња - Извођач радова треба да спречи и избегне свако уклањање, уништавање или оштећење стабала јове ван најуже грађевинске зоне. - Извођач радова треба да огради и постави знак да спречи оштећење преосталог дела шуме.	Градилиште у зони петље Требава у близини села Кожухе	Извођач	CESMP – План управљања биодиверзите том	- Визуелна инспекција како би се осигурало да нема непотребних оштећења шуме ван најуже грађевинске зоне. - Визуелна провера да ли је омогућен	- Минимизира на штета на шумском фрагменту Црне јове - Оштећења шуме Црне јове ван грађевинског подручја

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
изолованог фрагмента шуме Црне јове (Аппех I ЕУ Директиве о стаништима, Код: 91Е0*).	- Извођач треба да обезбеди стабилан режим подземних вода и трајно дотицање површинских вода из приобалног дела помоћу изградње два цеваста пропуста. - Извршити откопавање и пресађивање свих младих стабала јове и јасена са површине која ће се уклањати и пошумити преостали дио експроприсаног земљишта око петље Требава према упутству у Извјештају о процени биодиверзитета, 2021.				доток површинских вода до шуме Провера нивоа подземне воде у најближем бунару подземне воде или пијезометру за праћење НПВ (ако постоји)	
Оштећење муљевитих и шљунковитих обала; Грађевински радови у близини ријеке Босне и њених притока могли би довести до оштећења њихових муљевитих и шљунковитих обала (Анекс I ЕУ Директиве о стаништима, Код: 3270, 3130)	Изградња - Подручја обала река треба избегавати кад год је то могуће, осим у ограниченом обиму ради извођења неопходних радова; - Извођач радова треба да обезбеди да су обале реке прописно саниране (обновљене) када се радови заврше.	Муљевите и шљунковите обале ријеке Босне њених притока	Извођач	CESMP – План управљања биодиверзите том	Визуелна инспекција	- Свако оштећење речних обала - Санација речних обала извршена након завршених радова
Ризик од ширења	Изградња	Природна вегетација,	Извођач	CESMP – План	Редовна инспекција	Позајмишта и депоније

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
инвазивних биљних врста	• Треба спречити продор било које врсте инвазивне флоре у пројектно подручје и његову околину. • Позајмишта и депоније треба рекултивисати и хортикултурно уредити користећи само аутохтоне врсте. • Одговарајуће хортикултурно озелењавање вршити коришћењем само аутохтоних врста.	углавном врба-топола, шуме јове, обале река, истражне јаме за земљиште и шљунак		управљања биодиверзитета	ботаничара на присуство и распрострањеност инвазивних врста • Двапут годишње ботаничарска инспекција како би се утврдио напредак у обнови вегетације	рекултивисане и хортикултурно уређене
Узнемиравање заштићених и значајних средњих и великих сисара; Грађевински радови могу пореметити приступ сисарима реци и довести до колизије са саобраћајем; Идентификоване су три области дуж трасе где постоји повећана вероватноћа да велики и	Пројектовање и пре изградње • Пролаз за дивље животиње (испод нивоа аутопута) треба пројектовати и изградити на све три предложене локације. • Пропусти за воду треба да буду пројектовани и изведени тако да изнутра посједују сувоземни дио, или да имају стазу за јазавце и видре (BAR 2021, Анекс 12, Мапа 10). • Сувоземне пролазе за сисаре треба обезбиједити испод свих мостова преко ријеке Босне. • У опрему аутопута треба укључити еко-заштитне уређаје за одбијање дивљачи. Изградња • Градилиште треба да буде ограђено и обезбеђено од приступа животињама.	Три области где велики и средњи сисари могу да пређу путни коридор: (1) Кожухе (локалитет „Дијелови“), (2) Дуго Поље (локалитет „Кутловац“) и (3) Ботајица (локалитет „Ботајичке луке“);	Извођач	CESMP – План управљања биодиверзитета	• Годину дана пре изградње, снимање камерама да би се утврдиле врсте врста и учесталост укрштања на три предложена дела трасе аутопута	• Број незгода везаних за средње и велике сисаре

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
средњи сисари могу да прелазе преко коридора пута. Узнемиравањ е заштићених водених и полуводених животињских врста; У ријеку Босну се улива осам мањих потока у којима живе одређене заштићене врсте фауне (8 врста риба, европска барска корњача, видра и дабар). Грађевински радови би могли привремено утицати на функционисање водотока (нпр. промене у њиховом хидролошком режиму) које користе	Пројектовање и пре изградње • Треба пројектовати и изградити пропусте одговарајуће величине (БАР 2021, Прилог 12, Мапа 10). • На малим водотоцима пројектом предвидети копнене пролазе испод мостова. Изградња • Пожељно је одржавати разноврсност хидрауличких и морфолошких елемената уређених потока и пресечних канала на начин како природно постоје у нерегулисаним водотоцима (природни седимент, меандрирање, обале прекривене вегетацијом, где је потребно и сл.). • Обезбедити природан пролаз рибама и полуводеним животињама у речном кориту током изградње. • Спречавање и контрола загађења вода у току изградње.	Осам малих водотокова дуж трасе пута (видети Анекс 12, карте 10 и 11 Извештаја о биодиверзитету, 2021);	Извођач	CESMP – План управљања биодиверзитетом	• Претрага терена и премештање могуће пронађене Европске барске корњаче ван зоне грађевинских радова.	• Осам водотокова очуваних пропустима је пројектовано, а адекватне хидрорегулационе мере су омогућиле пролаз заштићеним воденим и полуводеним животињама.

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
заштићене врсте; Грађевински радови би могли привремено утицати на функционисање водотока (нпр. промене у њиховом хидролошком режиму) које користе заштићене врсте; Узнемиравањ е заштићених и других врста птица; Судар птица са провидним баријерама од буке;	Пројектовање и пре изградње - Дизајн нетранспарентних баријера од буке. Изградња - Уклањање вегетације вршити ван периода гнежђења. - Ограничавање и контрола грађевинских радова.	Зона брда Добор (како је наведено у BAR 2021, Анекс 12, Карта 11) Могућа места гнежђења у подручјима са природном вегетацијом и обалама река;	Извођач	CESMP – План управљања биодиверзитета	- Претражити циљну вегетацију за птице гнездарице пре изградње. - Визуелни преглед локација гнезда Орла белорепана, без узнемиравања гнезда и птица (јануар-март, пре и током грађевинских радова).	Број страдалих птица дуж зоне изградње и током експлоатације аутопута.

6.9 Пејзаж и визуелни утисак

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Нарушавање пејзажа због увођења нових визуелних елемената (насип пута, мостови, петље); Визуелни утицај на локално становништво, учеснике у саобраћају, људе који раде у околини и људе који се баве рекреацијом током изградње;	Пројектовање, Пре изградње - Насипе аутопута треба уредити како би се ублажиле промене пејзажа узроковане увођењем нових визуелних елемената (насипа аутопута, припадајућих мостова и петљи) у култивисану речну долину. - Ремећење визуелног контакта између реке и оближњих насеља могуће је ублажити уређењем речне долине кроз санацију површина са напуштеним објектима за вађење шљунка; - Постојећу вегетацију треба сачувати што је више могуће; - Локалне власти и друге заинтересоване стране треба консултовати, по потреби, у вези са предлозима за садњу; - Садњу треба спроводити у складу са препорукама наведеним у Извештају о процени биодиверзитета (Конекта, 2021) уз одобрење надлежног органа. Изградња - Свако нарушавање тла (земљишта) треба да буде ограничено (где је могуће) на грађевинско земљиште и приступне стазе. - Постојећа вегетација треба да буде на одговарајући начин заштићена; чишћење	Дуж трасе аутопута и оближњих насеља;	Извођач	CESMP – План управљања грађевинским отпадом (CWMP) План управљања биодиверзитета (BMP)	Визуелна инспекција са оближњих визуелних рецептора (насеља и регионалних путева);	- Карактер пејзажа је незнатно нарушен - Број притужби на визуелне утицаје

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	земљишта/уклањање вегетације треба минимизирати што је више могуће; - Садњу и друге пејзажне мере ће бити спроведене што је пре могуће тамо где нема конфликта са изградњом; - Добро управљање градилиштем треба да се имплементира уз сукцесивно уклањање функција и елемената које више нису потребне; - Треба избегавати гомилање ископаног материјала или грађевинског отпада; градилиште треба одржавати у добром стању; - Подручја нарушена током изградње треба сукцесивно обнављати и враћати у првобитно стање.					

6.10 Културно наслеђе

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Ризик од оштећења средњовековне куле Добор током изградње предложеног укопаног (cut-and-cover) тунела;	Пре изградње АРС и Извођач да ступе у контакт са локалним заинтересованим странама, односно општином Модрича и Туристичком организацијом (као и Републичким заводом за културну баштину, по потреби) да се договоре о томе како искористити могућност грађевинских активности (машине, опрема, радна снага итд.), како би се побољшао приступ споменику;	Укопани тунел испод Куле Добор;	Извођач и АРС	CESMP – Заштита културног наслеђа куле Добор и унапређење приступа SEP - План ангажовања заинтересованих страна	- Визуелне инспекције - Мониторинг мере описане у тачки 6.2 (вибрације), горе у тексту - Мониторинг од стране органа за надлежног за културно	- Било каква оштећења на кули Добор - Локални стејхолдери задовољни мерама побољшања (потенцијалне иницијативе)

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Могућност побољшања приступа кули Добор	- Извођачев CESMP треба да садржи део о заштитним мерама, поступцима и свим другим радњама у вези са заштитом и санацијом културног наслеђа куле Добор, у складу са захтевима Еколошке дозволе; Изградња - Извођач радова да примени различите мере специфичне за локацију, како би избегао било какву штету на културном наслеђу куле Добор;				наслеђе у складу са Законом.	надлежних за рехабилитацију)
Процедура у случају случајних археолошких проналазака;	Пре изградње - CESMP извођача треба да укључи део о процедурама које треба предузети да би се обезбедила заштита свих познатих ресурса културног наслеђа у пројектној области, као Процедуру у случају случајних археолошких проналазака, у складу са захтевима Еколошке дозволе. Ово ће укључивати обавештавање надлежног органа за културно наслеђе РС о пронађеним предметима, упозоравање особља на пројекту о могућности откривања случајних налаза и спречавање било каквог нарушавања или уништавања истих - Извођач радова да обезбеди да постоје одговарајући системи управљања и обука за спровођење процедуре. Уверити се да су они радници који надгледају ископавања обучени да препознају било који предмет или	Дуж целе трасе пута	Извођач	CESMP – Процедура у случају случајних археолошких проналазака током извођења радова	Визуелна инспекција	Процедура имплементирана

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	артефакт који може имати археолошку вредност. - Осигурати да Надзорни инжењер има овлашћење да заустави радове на ископавању. - Ако се пронађе било какав артефакт, Надзорни инжењер мора одмах да обавести APC-овог Пројект менаџера.					

6.11 Здравље и безбедност локалних заједница

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Поремећај здравља животне средине, квалитета живота и благостања током фазе изградње; Повећан ризик од саобраћаја и безбедности у саобраћају; Утицај на комуналне услуге Утицаји повезани са приступом и	Пре изградње - План управљања здрављем и безбедношћу заједнице треба да се припреми и примени у консултацији са представницима локалних општина. План ће укључити мере за управљање утицајима повезаним са приливом радника и/или смештајем радника (ако буде потребно). - План управљања грађевинским саобраћајем (СТМР) треба припремити (узимајући у обзир мишљења локалних заједница) и спровести га у консултацији са надлежним институцијама за путеве и саобраћај и хитним службама; План ће укључити трасе за вучу, приступ градилишту, скретање саобраћаја и обилазнице (прелазе за локалне учеснике у саобраћају), изузетна оптерећења, контролу ограничења брзине на	Сва насеља у зони утицаја Пројекта	Извођач	CESMP – План управљања здрављем и безбедношћу заједнице План управљања саобраћајем (СТМР) План надокнаде за локалне заједнице План укључивања заинтересованих страна	- Извештаји о консултацијама - Регистар жалби - Праћење стања животне средине и социјалних питања – ваздух, прашина, бука, вибрације, саобраћај	- Број жалби у вези буке, прашине, вибрација, саобраћаја, прекиду комуналних услуга, итд. - Сprovedена унапређења у локалним заједницама, ако буде примењиво

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
раздвајањем територија локалних заједница током изградње	градилишту и ван њега, као и обуку возача. План ће обухватити транспорт свих врста грађевинског материјала који се довози или уклања са градилишта. - План компензације локалних заједница ће бити припремљен у случају планираних значајних сметњи узрокованих повећаним транспортом и саобраћајем кроз локална насеља или другим утицајима, уз консултације и уз договор са локалним заједницама (нпр. поправке комуналне инфраструктуре, изградња игралишта, итд.). У фази изградње - Локалну заједницу треба благовремено информисати о привременим и трајним затварањима путева и алтернативним путевима и прелазима који се могу користити; - Погођене путеве треба очистити од блата и других остатака након завршетка радова који на њих утичу; - Треба израдити и реализовати детаљан програм радова у вези са укрштањем постојећег пута и предложеном трасом аутопута. Програм треба да обухвати планирање радова у ограниченом временском периоду, мере безбедности саобраћаја у току радова и сл. - Кодекс понашања радника треба да се спроводи, укључујући смернице о безбедној вожњи;					

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	- Ако је потребно, треба спровести кампању подизања свести о безбедности за локалне рецепторе, посебно рањиве (нпр. школску децу). - Објектима са ограниченим приступом треба обезбедити привремени приступ; - Требало би благовремено консултовати погођено становништво и заинтересоване стране и применити механизам за подношење притужби; - Грађевински објекти, градилишта и друге канцеларије извођача треба да буду обележене, оградене и обезбеђене од неовлашћеног приступа; - У случају било каквих акцидентних утицаја на комуналије, који доводе до поремећаја у снабдевању локалних заједница, хитно поправити и обавестити погођене месне заједнице када ће снабдевање бити успостављено.					

6.12 Здравље и безбедност радника

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Ризици по здравље и безбедност радника током изградње	Пре изградње Извођач треба да успостави План управљања здрављем и безбедношћу на раду, са посебним фокусом на (али не ограничавајући се на): кретање возила и управљање саобраћајем, рад на висини, рад	Сва грађевинска подручја и пројектни објекти	Извођач	CESMP – План управљања здрављем и безбедношћу радника (OHSMP)	- Месечни аудити. - Месечни ESHS извештаји припремљени од стране Извођача	- Број акцидената - Број жалби које се односе на здравље и

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	у скученим просторима, рад са опасним материјалима (нпр. експлозиви), управљање електричним опасностима, спречавање ненамерног померања и урушавања тла, биолошке опасности (отровне змије), стандарде смештаја радника (ако је примењиво). Уговорни услови ће обезбедити да сви подизвођачи поштују овај План изградње. Изградња - Појединци се морају регистровати по доласку и одјавити се при одласку са градилишта; - Појединци морају бити упознати са локацијом градилишта пре почетка рада; - Алкохолна пића и дроге су строго забрањене. Оперативци који узимају прописане лекове дужни су да обавесте руководиоца локације / службеника ЗНР; - Ношење заштитних шлемова, заштитних наочара, рукавица, флуоресцентних јакних/ прслука и заштитних чизама које пружају заштиту за прсте и глежњеве биће обавезно док сте на лицу места. Штитници за уши морају се стално носити. Додатна ЛЗО ће се носити према процени ризика. Увек се мора носити одговарајућа радна одећа; - Све незгоде, инциденти, повреде и несреће морају бити пријављене ESHS менаџеру. Све повреде (ма колико мале) морају добити медицинску помоћ од квалификованог пружаоца прве помоћи;				- Извештаји о инцидентима и незгодама - Извештаји о корективним акцијама - Записници жалбеног механизма.	безбедност радника

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	- Инструкције или наредбе приказане на сигурносним ознакама морају се поштовати у сваком тренутку; - Појединци могу обављати само послове за које су компетентни и овлашћени. Појединци могу руководити и користе само постројења или опрему за које су обучени и овлашћени. Копије сертификата свих оператера ће бити задржане; - Пушење ће бити дозвољено само у одређеним просторима за пушење. Пушење у кабинама биће строго забрањено; - Оружје и експлозив ће бити строго забрањени; - Туча, коцкање, и практичне шале, биће строго забрањени; - Сваки упит јавности мора се љубазно проследити менаџеру градилишта / ESHS менаџеру. - На радном месту се не сме јести храна. На лицу места треба обезбедити објекте за социјална питања за исхрану и личну хигијену. Они морају бити чисти и хигијенски; - Ниједна особа млађа од 18 година неће бити ангажована на радним активностима на градилишту без претходног одобрења руководиоца градилишта; - Неисправно или сумњиво постројење ће бити означено и повучено из употребе и неће се користити док се не поправи или замени; - Отпад и шут ће се рашчишћавати како радови буду напредовали. - Извођач ће прегледати грађевинско постројење и опрему која се користи на					

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	пројекту у погледу стања и подобности и подвргнути верификацији сертификате или евиденције о одржавању, законских или других, пре пуштања у употребу. Сва опрема носи одговарајући и важећи сертификат о испитивању. Операције које користе тешка постројења и опрему биће предузете и надгледане од стране одговарајуће компетентне особе; • Фактори специфични за локацију који могу допринети нестабилности косина ископа ће бити контролисани (укључујући одводњавања ископа, потпору бочних зидова и прилагођавања нагиба косина на начин да елиминишу или минимизирају ризик од урушавања, укљештења или утапања); • Током потенцијалних операција минирања, радна подручја ће бити евакуисана, а простирке за минирање или друга средства за скретање ће се користити да би се минимизирало летење камења или избацивање отпадака од рушења (ако се радови изводе у близини људи или објеката); • Током изградње тунела у све подземне радне површине ће се допремати свеж ваздух у довољним количинама да спречи било какво опасно или штетно накопљање прашине, дима, магле, пара или гасова; • Обезбедиће се безбедна средства за приступ и излазак из ископа, као што су нагнуте падине, степенаци приступни пут или степенице и мердевине; • Само сертификовани радници могу обављати опасне послове;					

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	• Биће постављена посебна безбедносна правила која ће се поштовати за рад у близини електричне опреме под напоном. За такав рад биће успостављен посебан систем дозволе за рад; • Клизанье и падови ће се избећи тамо где је то могуће добрим одржавањем, спречавањем изливања и чишћењем, избегавањем неконтролисане употребе ужади, правилним складиштењем грађевинског материјала и употребом обуће отпорне на клизање; • Употреба опасних материја треба да буде у складу са различитим директивама ЕУ које регулишу заштиту радника или радника од ризика у вези са изложеношћу хемијским, физичким и биолошким агенсима на раду и Директивом 1907/2006 о регистрацији, евалуацији, ауторизацији и ограничењу хемикалија (REACH). Биће предузете одговарајуће здравствене и безбедносне процене, укључујући руковање, складиштење, пренос и употребу. Водиће се регистар и попис опасних материја на локацији; • Контакт бројеви за хитне случајеве биће доступни на радилиштима. То ће укључивати ватрогасно-спасилачку службу и еколошку инспекцију. Такође ће бити на снази 24-часовни уговор за реаговање на изливање.					

6.13 Рад и запошљавање

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	KPI
Краткорочно запошљавање	Пре почетка изградње и током изградње - Извођач да припреми и спроводи Политику људских ресурса, која ће одразити његов приступ управљању радном снагом, у складу са локалним законодавством везаним за рад и запошљавање и основним принципима и стандардима МОР конвенција; - Извођач да направи План ангажовања и запошљавања локалне радне снаге, како би обезбедио једнаке могућности при запошљавању и подстакао у највећој могућој мери запошљавање локалне радне снаге; - Извођач да обавештава, на јасан и транспарентан начин, локалне заједнице о проценама радне снаге која ће бити потребна, временским оквирима запошљавања и постојећим празним позицијама.	Није применљиво	Извођач	Политика људских ресурса План ангажовања и запошљавања локалне радне снаге План укључивања заинтересованих страна	- Месечне ревизије људских ресурса и припрема статистике запошљавања - Регистровање пребивалишта ангажованих радника (насеља у којима живе) - Регистровање информација о објављеним подацима везаним за запошљавање (процене, временски оквири, празна радна места)	- Политика људских ресурса постоји и позната је радницима - Број и врста жалби радника - Број ангажованих радника из локалних насеља - Број особа које конкуришу из локалних насеља

6.14 Утицаји повезани са раздвајањем територија и средствима за живот

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	KPI
Утицаји повезани са приступом и раздвајањем територија након отварања аутопута за саобраћај Оштећења усева или друге имовине	У фази пројектовања - Потврдити све локације подземних пролаза и сервисних путева у детаљном пројекту и представити их локалним заједницама на коментаре и сугестије пре завршетка пројектовања. У фази изградње - Извођач да обезбеди да су све површине на којима се изводе радови јасно обележене и да су радници инструктирани да никада не прелазе постављене границе и да не залазе у околну приватно земљиште које није откупљено - У случају наношења штете, извођач да брзо надокнади све погођене особе у пуној заменској вредности - Извођач да врати сво нарушено земљиште, путеве, било коју другу оштећену имовину у претходно стање.	Дуж трасе пројекта	Извођач	Главни пројекат CESMP План укључивања заинтересованих страна	- Извештаји о консултацијама - Регистар штете и плаћања надокнаде - Управљање жалбама	- Узимање у разматрање повратних информација добијених од локалних заједница о предложеним прелазима аутопута - Степен задовољства локалних заједница предложеним решењима - Број жалби у вези настале штете и плаћања надокнаде и њихово решавање.
Откуп додатног земљишта које може проузроковати физичко и/или економско расељавање	У фази пројектовања - Дефинисати да ли ће бити потребан откуп додатног земљишта као резултат даљег пројектовања - Израда и спровођење Акционог плана расељавања (АПР) (или Додатка Плану), који ће се бавити прибављањем додатног земљишта и повезаним утицајима расељавања, у складу са	Дуж трасе пројекта	Извођач и АРС	Акциони план расељавања	- Извештаји о спровођењу АПР - Управљање жалбама	- Земљиште прибављено у складу са АПР и на располагању за почетак извођења радова - Исходи решавања

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни план управљања	Мониторинг мере	KPI
	принципима садржаним у тренутном пројектном Акционом плану расељавања (за општину Вукосавље).					жалби (број примљених жалби, и како су решене)

6.15 Ковид-19

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
Потенцијално ширење Корона вируса	Пре изградње - Извођачев CESMP – План управљања здрављем и безбедношћу радника (OHSMP) треба да садржи процедуру (план управљања) у вези са Ковид-19 која мора узети у обзир потенцијални утицај Ковид-а 19 на грађевинску радну снагу и на локалне заједнице; - Извођач треба да има активан приступ у управљању потенцијалним ширењем вируса. - Здравствени преглед и карантин, ако је потребно, треба извршити у складу са Ковид-19 Планом управљања. - Извођач треба да обезбеди да се обављају редовни здравствени прегледи за запослене и уговараче пре него што запошљавају раднике и током њиховог запослења/уговора - Свим радницима треба обезбедити свакодневну проверу температуре пре и после уласка на радно место. - Рутинско тестирање на Ковид-19 требало би да се спроводи током читавог периода изградње.	Кампови за смештај радника, градилишта	Извођач	CESMP – План управљања заштитом здравља и безбедности на раду (OHSMP) План за управљање утицајима Ковид-19	- Редовно тестирање на Ковид-19 - Дневне инспекције објеката за смештај и градилишта да би се обезбедило да су све услуге на располагању	Број радника позитивних на Ковид-19

Утицај	Мере ублажавања	Локација	Одговорна страна	Референтни План управљања	Мониторинг мере	KPI
	- Као део увођења радника у правила за заштиту здравље и безбедности, Извођач треба да обезбеди обуку за подизање свести о превенцији заразних болести. Омогућите ову обуку на сталној основи. - Размотрити једносмерна кретања у зградама, са једним улазом и једним излазом. Станице за дезинфекцију руку морају бити доступне свуда. Ознаке безбедне удаљености треба да буду обезбеђене унутар зграда, кухињских просторија итд. Маске за лице треба да буду у употреби у сваком тренутку. - Медицинском особљу треба обезбедити додатну ЛЗО јер може бити у контакту са далеко већим бројем људи у кампу и ван њега. Медицинско особље би требало да се тестира чешће од радника. - Треба обезбедити довољан број чистача како би се цео смештајни блок и канцеларије могле чистити најмање једном дневно; све површине морају бити стерилисане. - Смештајни блок и канцеларије на локацији морају бити опремљене одговарајућом вентилацијом или климатизацијом. - Осигурати да радници добију информације о симптомима Ковид-19 и потреби за самоизолацијом, ако сматрају да би могли имати инфекцију. Затим се мора спровести обавештавање медицинског тима, тестирање, изолација пацијента и накнадно праћење .					

Анекс 1 – Еколошка дозвола

DRAFT

Анекс 2 – Извештај о процени стања биодиверзитета